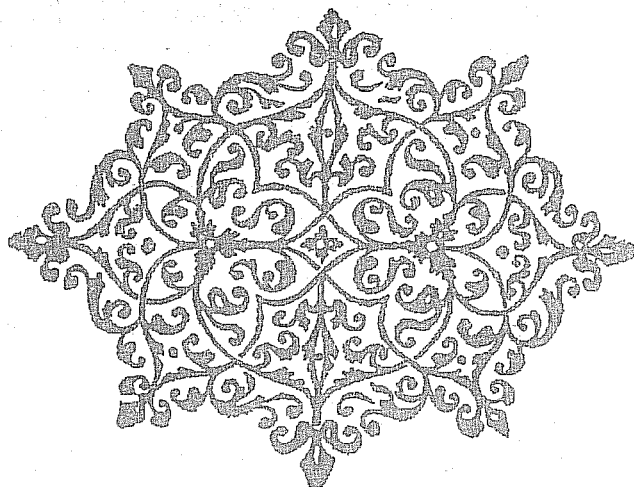

68v. 11. 12. 1999

Nové Bratrské Listy

II. ročník 2000 číslo 4.

Jan Augusta

Oslavy
v Ochranově

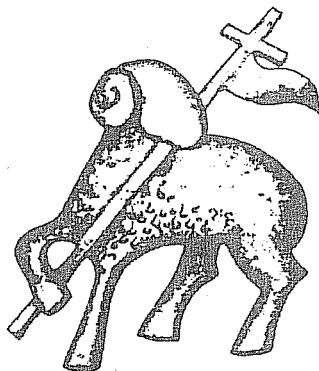
Teologická komise
UF

J. S. Bach

Radovy obrazy

Zvláštní příloha:
JUBILEUM
M. L. Zinzendorfa
a E. D. z Reussů

„Bylo za vás zapláceno
výkupné, nebudte otroky lidí!“

obsah

2 editorial (Bohumil Kejř)

3 biblická úvaha 1Pt 1, 24 (Václav Kačer)

dějiny

4 Jan Augusta, theolog - pastýř a vězeň
(Ondřej Macek)

12 Pod jho Kristovo

2Tim 2, 15 (Autor neznámý)

zprávy ze světové UF

13 Osłavy v Ochranově (Marie Ulrichová)

14 Farářka v uprchlickém táboře

(Hana Jalušková)

16 Teologická komise UF o křtu (J. Halama Jr.)

náš seniorát

19 Zpráva o konventu (Plíva Kv.)

20 Synod Českobratrské církve evangelické
(J. Polma)

21 Opět víkend dorostu v Rovensku (- li -)

22 Obnova sboru Č.bratř v Turnově

22 Sto let požehnaného života (JH)

23 Potštejn v r. 1999 (Daniel Vacovský)

kultura

24 250 let od úmrtí J. S. Bacha (Jan Halama)

25 Vzpomínky (B. Kejř)

27 Obrazy (Bohumil. Kejř)

29 Únik z Babylonu (M. Matouš)

čtenáři čtou... a přiči

30 Smysl našeho zvěstování (Ladislav Müller)

Nové Bratrské Listy

Tento církevní časopis pro své členy a
přátele vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při
ČCE v Praze.

Adresa: Hálkova 5, 120 00 Praha 2, tel.:
02/ 24 94 18. 70. E-mail: UF.PRAGA @
netforce.cz

Registrováno pod značkou MHMP - 7/99

2 * Nové Bratrské Listy

editorial

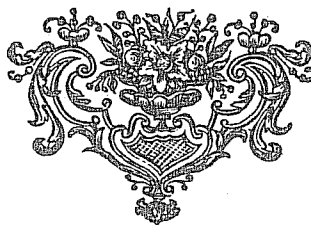
Milí přátelé, vážení čtenáři,

pospřili jsme si s vydáním dalšího čísla našeho časopisu, s nadějí, že jej budete moci důkladně pročíst třeba během letní dovolené. Původně jsme chtěli vyhradit větší prostor odlehčenějšímu prázdninovému čtení, ale i tak doufáme, že uveřejněné články nejsou jenom vzdělatelné, ale i zajímavé a čtivé. Vedle letošních pravidelných příloh k 300. výročí narození hraběte Zinzendorfa a jeho manželky vám předkládáme i trochu rozsáhlejší referát o Janu Augustovi, poněkud neskladném, ale podnětném biskupovi Jednoty bratrské, od jehož narození uplynulo 500 let.

Několika příspěvky a zprávami nabízíme rozhled po aktuálnějších církevních událostech, který nám může naznačit, čím žijí naše sestry a bratři, kteří jsou nám blízko i ti, kteří působí v jiných zemích. Smíme si uvědomovat, že - ať jsou vnější podmínky jakékoliv - všude jde o to, aby církve, sbor, jednotliví křesťané, obstáli ve svém poslání: přinášet poselství o naději, a svými postoji zastávat spravedlnost a milosrdenství.

Přeji vám krásné léto, potřebným odpočinek, všem pak více času jeden na druhého. A těšíme se, že někteří z vás nebudou jen číst, ale sáhnou také po peru, abychom po prázdninách mohli uspořádat dostatečně pestré vydání našeho časopisu. Upozorňujeme, že 5. číslo by mělo vyjít někdy na počátku října.

Bohumil Kejř

biblická úvaha

Chvála neděle

*„Všeliké tělo jest jako tráva - ale slovo
Páně zůstává na věky“*

1Pt 1, 24

Někdy se mi zdá být chybou, tak cele vyhradit neděli Božímu slovu. Ale jindy zase jako velmi náležité a úměrné. Je povznášející létat na výšinách, na křídlech tak pozoruhodného slova. Ano, někdy se mi zdá takové nedělní přemýšlení jako nadoblačné, až hvězdné létání. Boží slovo je takových vzletů schopno a hodno. Jen se obávám, aby taková meditace a hledání nebyly příliš teoretické, abychom nezanedbávali všední den. Po celotýdenních starostech, plahočení a těžké práci je nutné povznést se z bíd a všednosti života. Zdůrazňujeme dosti naléhavě, že po takových jistě prospěšných a povznášejících nahlížení do Slova jde právě o posvěcení zbývajících šesti všedních dnů? Že jde o ovládání a pročištění našeho myšlení, řeči a skutků? Nesnadnost ovládání jazyka popisuje Jakub ve třetí kapitole v 1. až 12. verši. Ale navíc se očekává, že řeč našich úst má sloužit k užtku, k potěšení, k dosvědčování víry, vyznávání naděje našim bližním.

Je naše slýchání Slova Božího také využíváno k posvěcení skutků? Máme úzkostlivou starost, aby lidé okolo nás poznali, že Bůh je našim Otcem a Pán Ježíš našim Spasitelem? Sic jinak platí, že jsme „tráva“. Všichni. Ti nejvzdělanější, nejnadanější a nejslavnější snad jako květ trávy. Kdyby člověk i ohromil svět učeností, uměním, bez Božího Slova a Ducha je jenom

marnost (Jk 4, 14). Je jako pára, která se na maličko ukáže a potom zmizí. Podle žalmu 90 je náš život jen práce a utrpení a potom rychle zaletíme. Slovo nás učí počítat dny a hledat moudrost. Tolik z naší strany můžeme. Ve Slově ale na nedělních vzletech poznáváme, přesvědčujeme se, že Bůh je láska. To on usnesl, zařídil největší ze svých skutků (Ž 145, 8.9) ve svém Synu. Obětoval jej, abychom nezůstali „trávou“, ale byli proměněni ve vysvobozené, draho vykoupené děti, které se skrze posvěcení myslí, řeči a skutků stávají jeho svědky na zemi. Z výšin poznané Boží lásky, ze vznešenosti, ušlechtilosti jeho plánů s námi, nabíráme sílu a důvody pro každý všední den (čti 1Pt 1, 3-6 a 12-16).

Za mého dětství se říkávalo: „Pán Bůh tě vidí vždy a všude“. Tenkrát to byla velká záhada. Po několika desítkách let se nad takovou samozřejmostí nikdo nepozastaví. To umí každá tajná policie, vidět a slyšet koho chce, vždy a všude. Pán Bůh Všemohoucí ale umí ještě víc. Zná i naše myšlení, dokonce i to nevyslovené ústy, vyslýchá modlitby svých věrných dříve, než je artikulují. Ať nám i toto vědomí kontroly pomáhá.

Chceme? Já vím, že nechcete žít prázdně a marně, bezvýznamně svůj pozemský život.

Chceme? Já vím, že nechcete být jako tráva, objevit se na scéně života a zakrátko zaletět. Chceme, toužíme být vykoupeni z marného obcování. To může zprostředkovat jen Boží pravda zůstávající. To umožnil Pán Ježíš svým odchodem a posláním Ducha svatého, který uvede v Pravdu všechny toužící po změně údělu.

Radujeme se z ustanovení neděle, ze Slova, kterým máme sedmý den naplňovat. Radujme se z nevšedních chviliek při čtení a slyšení Slova a

využívejme je k posvěcování všedních dnů. „Dnů trávy“ (čti s užítkem 1Pt 2, 1-10).

Václav Kačer

dějiny

Jan Augusta theolog - pastýř a vězeň

Podle tradice uplyne na podzim tohoto roku půl tisíciletí od narození předního bratrského biskupa Jana Augusty. Předkládám vám tedy drobný a zjednodušený a velmi schematický příspěvek, který jsem nazval: Theolog a vězeň. Což možná hned na začátku otevírá otázku, zda dobrý theolog vždy končí v kriminále.

„Mezitím měla Filipina hrozný zážitek. Když se jednou procházela zámeckým parkem, objevila něco strašného: Ze sklepení u hradní zdi k ní prosebně vztahovaly ruce dvě na kost vyhublé postavy. Na její otázky jí oba muži vysíleným hlasem sdělili, že jsou příslušníky obce českých bratří: Jan Augusta byl biskupem této sekty a úpěl se svým druhem Jakubem Bílkem již dlouhá léta ve vlhkém, ponurém žaláři na Křivokláte. Panendhlu se Filipina dovídala bližší zprávy o obou českých bratřích a doslechla se, že císař - jindy spíše tolerantní muž, pokud šlo o náboženství - je už několikrát vyzval, aby se zřekli své víry. Protože v ní oba věrně setrvali, přistoupil Ferdinand k poslednímu, hroznému opatření a dal ubožáky uvrhnout do žaláře. Filipina byla tak hluboce jata soucitem, že úpěnlivě prosila svého muže o milost pro vězně.“¹

Takto barvitě a romanticky popisuje rakouská spisovatelka Grössingová setkání tajně manželky císařova druhého syna Ferdinanda Tyrolského s Janem Augustou a Jakubem Bílkem. Scénu, která pak měla následovat, a o které právě Jakub Bílek podal ve svém spisku *Život Jana Augusty*² svědectví, zachycují i naši malíři 19. století - Václav Brožík a Alfred Seifert. Z jejich ponurých a temných obrazů nám vystupuje návštěva krásné kupecké dcery Filipiny Welserové v strašlivé podzemní kobce u hrdého a nepokořeného bratrského biskupa. Umělci ji chápou „jako osudový moment kontaktu habsburského rodu s ideály české reformace“.³

Desítky otázek a rozličných reakcí vzbuzuje již pět set let bratrský biskup Jan Augusta, jeho věrný přítel, bratr v Kristu, Jakub Bílek a možná i Filipina Welserová, která krátce i když významně zasáhla do jejich života v křivoklátském vězení. Pokud se tážeme po Augustově osudu, tak se zároveň ptáme na poselství Jednoty bratrské dnešku, po smyslu a jádru bratrského vyznání i společenství. A právě jeho příklad a příběh nám třeba může pomoci vnést se „do díla Jednoty, do jejich zápasů víry, do jejich odpovědí na výzvy proroků a apoštolů“.⁴

Kdo tedy byl Jan Augusta, muž po dlouhá staletí zastíněný známějším Janem Blahoslavem, který se lépe hodil k vyzdvížení přínosu Jednoty bratrské ať již po

kulturní či po reformační stránce. Jaký byl jeho příběh, příběh člověka, který se narodil na přelomu 15. a 16. století v rodině pražského kloboučníka, vyučil se tomuto řemeslu a živil se jím. Který pak vstoupil podle rady svého zpovědníka (1524) na cestu hledání ryzích počátků české reformace a pochybnost o svém spasení jej zavedla až do samé kolébky Jednoty bratrské, do Kunvaldu. Jan Augusta, ač se Bratři nejprve báli a považovali je, tak jako většina utrakvistů a katolíků na počátku 16. století, *za lidí divoké a zpotvořilé*, k nim brzy vstoupil a zanedlouho byl jimi dokonce přijat za „*služebníka Kristova*“. Ještě se mu podařilo strávit několik let po boku již nemocného Lukáše Pražského. A rok po smrti tohoto prvního theologa Jednoty byl na synodě v Brandýse nad Orlicí vysvěcen na jáhna. Samostatným správcem sboru se stal v Nových Benátkách a jeho rychlý i mnohokrát ostře kritizovaný vzestup byl pak završen 14. dubna 1532, kdy byl na synodě „*v Brandýse nad Orlicí zvolen členem úzké rady a za několik hodin nato i biskupem Jednoty*“. ⁵

Mohli bychom pokračovat v líčení jeho života, ale myslím že skutečný Augustův obraz bychom stejně nezískali, a proto vybírám z jeho pestrého života jen tři momenty, o kterých mám za to, že nám mohou pomoci v pochopení a zplastičení jeho osobnosti. 1/ Augusta, politické aktivity Jednoty v době, kdy stál v jejím čele a Bratrská konfese. 2/ Augustovy ekumenické snahy. 3/ Theolog a vězeň

1/ AUGUSTA, POLITIKA, NAIVNOST BRATRŮ A KONFESE

Jan Augusta, i když nikdy nezískal na žádné univerzitě theologické vzdělání, byl především theologem a pastýřem. Jeho vliv však nezůstal omezen jen na sbor v Litomyšli, jehož byl posléze ustaveným správcem.

Podstatou sborové práce byla pro Augustu péče o duše. Jejím předpokladem pro něj byla důkladná znalost jednotlivců ve sboru, o kterou se snažil a kterou doporučoval svým žákům v příležitostných dílech. Kázání Slova Božího mu nebylo institučním středem života sboru, ale především zdrojem živého obecenství sester a bratrů. Prostředkem pastýřské péče, které patří ve sborové práci ústřední místo, je zpověď. A typicky důležitý pro Augustu byl zpěv ve shromážděních sboru. ⁶

obraz Litomyšle v tiskařském znaku Matouše Březiny z roku 1641

Bratři v době počátků Augustova působení žili v poměrech značně nejistých a neklidných. Jednota byla postavena mimo zemský zákon a stávala se proto často předmětem útoků, které pocházely od papežské kurie i od českých a moravských staroutrakvistů. I z těchto důvodů český panovník Ferdinand I. během roku 1535 v řadě královských měst zejména pak v Klatovech, Domažlicích a Vodňanech proti Bratrům zasáhl. Několik bratrských pánů a rytířů v čele s Kunrátem z Krajku bylo uvězněno v Bílé věži na Pražském hradě, protože trpěli na svých panstvích bratrské sbory.

Bratři se domnívali, že jsou pronásledováni zvláště proto, že se králi o nich dostává špatných a nepřátelských informací, že nejsou náležitě známi králi ani veřejnosti. ⁷ Zejména bratrští šlechtici byli povzbuzeni činem říšských stavů, které

v roce 1530 předaly svou konfesi - tzv. *Augustanu* císaři Karlu V. Bratrská šlechta se 23. září 1530 sešla a veřejně se přihlásila k Jednotě. Králi Ferdinandovi z toho velmi rychle vyplynulo, že toto uskupení ohrožuje jeho politické zájmy. Bratři však naprosto nechápali závažnost této otázky. Naopak generace Roha a Augusty toto vystoupení přivítala - neozvalo se bratrské svědomí a tradiční tendence k uzavřenému postoji vůči světské moci, ale naopak následuje kladný postoj k účasti Bratří na veřejné správě. A to je okamžik, kdy začíná bratrská šlechta brát osud Jednoty do svých rukou.

Bratři usoudili, a zde je nepopíratelné Augustovo působení, že je třeba vydat skutečně systematický počet z víry a učení. Aby si ověřili situaci v Německu a ve Švýcarsku vydalo se několik Bratří do Wittenbergu za Lutherem a Melanctonem. A mezi nimi zřejmě již tenkrát Jan Augusta. Ten pak po návratu a četných rozhovorech s představiteli říšské reformace začal s B. Janem Rohem pracovat na Bratrské konfesi. Byla sepsána česky a má dvacet článků. Bratři upouštějí od

Augusta dle představy rytce Jana Balzera
(+1799)

obnovování křtu těch, kteří k nim přistoupili, omezují počet svátostí na biblické dvě a zvláště v článku o ospravedlnění se přibližují k učení Martina Luthera.

Konfesi podepsalo dvanáct pánů a třicet tři rytířů. K Vidni se pak vydalo poselstvo, kde vedle předních pánů byl i biskup Jan Augusta. Na této cestě prý byla složena píseň „*Ve jméno Krista doufáme*“, ve které se výmluvně zpívá: „*Beránek, jsa Pán nad pány, Král Bohem korunovaný, má nad králi panství mít, s věrnými boj obdržeti, šelmu sobě podmaniti.*“⁸ Konfese však nebyla Ferdinandem přijata s příliš velkým pochopením.

Pokud budeme Augustu považovat za jednoho z předních tvůrců konfese, pak můžeme říci, že se mu podařilo dílo obsahově urovnané, samostatné, promyšlené a jednotné, které vyrůstá z půdy Jednoty, a to znamená z Pisma,

směřuje vždy k tomu, aby co nejprostěji a nejsrozumitelněji tlumočilo učení Pisma, neodsuzuje žádné cizí učení, ale svému dává jasný a určitý řád. Nezabíhá do detailů, ale jde zde o věci podstatné a důležité. Autoři Bratrské konfese s Augustou jsou lidé prostí, ne nevzděláni, ale bez scholastické učenosti. Jsou to přemýšliví lidé zdravého rozumu, kteří dovedou myslet o věcech víry a zkoumat svůj vnitřní život. Žijí v Pismu a z Pisma. Pro tuto jasnost a prostotu vyniká tato konfese nad jiné. Bratrská konfese je skoro první, především však zásadní, systematické a theologické vyjádření určité větve české reformace.

Vydáním a vůbec samým sepsáním konfese začal být veden rozporuplný a theologicky i politicky velmi nebezpečný zápas⁹, ve kterém Jednota vystoupila z ústraní a vydala se na cestu zápasu o své místo a poslání v národě. Konfese

naznačuje údernější postoj proti státu, ovšem její politické výsledky jsou takřka mizivé. Jediné, co ve vztahu k státu přinesla, byla možnost Bratří hájit se před světskými soudy, což jim dříve zhusta nebylo umožňováno.

Bratrství starší, zejména pak Augusta, naprosto nepokládali situaci Jednoty, po jejím pokusu vstoupit na veřejnost a jasně se profilovat, za tak nejistou a nebezpečnou, jakou ve skutečnosti byla. Augusta ani nikdo z nich netušil, jak mnohým je samostatná a theologicky pracující Jednota *trnem v oku* a že jízlivé pomluvy Jednoty a o něm samým mají původ ve vysokých královských kruzích a jsou chápány jako prostředky postupné likvidace Jednoty.

Bratři si nepoložili zásadní otázku, do jaké míry podléhá vrchnost suverenitě Kristově také v politickém rozhodování. Vrchnost je (i po luterském vzoru) podřízena Kristu v soukromém životě i v podnikání - což má, jak si jistě dovedete představit, veliký sociální rozměr, ale jinak se Jednota snaží neslučovat věci světské s věcmi duchovními oproti středověké a raně renesanční společnosti. A tak se bratrská šlechta, která má velkou důvěru Úzké rady, vyvíjí politicky samostatně. Jednota i Augusta v jejím čele spoléhají na panskou iniciativu a spojují svoji budoucnost - budoucnost církve - velmi úzce s její legalizací (což jak jistě slyšíte, není theologicky možné).

Bratrská šlechta se však záhy zapojila do vyhrcoené situace v letech 1546-1547. Dosud skryté rozpory mezi Ferdinandem I. a českými stavy se vyhrtily v souvislosti s tzv. Šmalkaldskou válkou, ve které na jedné straně stál císař Karel

V. se svým bratrem Ferdinandem I. a na druhé protestantská knížata v Říši. Stavovská obec odmítla poskytnout Ferdinandovi zemskou hotovost a ještě vystoupila s ostrou kritikou proti panovníkovu jednání zmenšujícím svobodu stavovské obce.¹⁰ Biskup Augusta zřejmě neměl žádný podíl na událostech povstání proti panovníkovi, zúčastnil se sice pražských jednání, ale jen pasívně, protože byl mnohými žádán, aby zjistil co se na sněmech v Praze děje. O neschopnosti orientovat se svědčí i to, že v den sjezdu stavů v roce 1547 nařídili bratrství starší v čele s Augustou modlitby za království a půst. Brzy po habsburském vítězství v Říši (i když nebylo příliš jednoznačné) se začala šířila pomluva, že Jednota byla inspirátorkou povstání. Osočení, že ideologem a inspirátorem stavovského povstání je Augusta se opíralo mimo jiné o jeho časté cesty do zahraničí - především do Wittenbergu.

Zájmy bratrské šlechty, které neměly povětšinou nic společného s Jednotou, však jejich církevní společenství tvrdě odneslo. Vítězný král se začal mstít. Značná část Bratří musela odejít za hranice vlasti do exilu a Augusta se ocitnul v mučírňách

B. Jan Augusta Pitřhart.

Jan Augusta v karikatuře knihy Brosiovi
z roku 1584

na Krivoklátě - šlechta se od něj odvrátila. A z něj se stává mučedník pro viru, který pyká za svá smělá vystoupení na veřejnosti, ale k tomu se ještě vrátíme.

Teze na závěr: Pokud se můžeme odvážít hodnotit Augustovy postoje, pak jeho největší a možná i jedinou chybou bylo, že zřejmě nepronikl dostatečně hluboko k bratrskému rozdělení společnosti církve a politického společenství obce, že nepochopil dostatečně výběrovost Jednoty, která byla na svém počátku koncipována jako společenství v důvěrném spolehnutí na spasitelné dílo Ježíše Krista a v rozhodnutí oddat se jeho kritériu s uskutečňovatelskou poslušností. A do jejich eklesiologických principů, které prosazují zásadu o nepřipustnosti intervence světské moci do věcí víry, Bohem svobodně darované.¹¹ I když věděl, že křesťanstvo zůstane ve světě jen menšinou.

2/ EKUMENISMUS

Jedním z dalších podstatných znaků Augustovy osobnosti byl jeho smysl pro ekumenismus. Ten můžeme zařadit přibližně do stejné doby jako vystoupení Jednoty ze skrytosti a pokus o uznání, či zrušení mandátů, které Jednotu stavěly mimo zemský zákon.

Ekumenismus, ve smyslu snahy o spolupráci a sblížení rozdělených církví,¹² to byl v podstatě dvoji. Rozhovor se světovou reformací a dialog s utrakvisty doma. Jeden od druhého nelze oddělit.

V Úzké radě Jednoty připravil pole pro rozhovor se světovými reformačními proudy B. Jan Roh, který umožnil styk s luterány a domácími novoutrakvisty ovlivněnými Luthermem. Na něj pak mohl navázat Jan Augusta ve třicátých a čtyřicátých letech 15. století.

V jeho hlavě se zrodila myšlenka unie s utrakvisty, Augusta totiž nikdy neztratil naději v český utrakvismus. Prostředí po-husitské církve se mu nestalo cizím. Proto se snažil získat ty z utrakvistické církve, kteří byli „*toužící po duchovní obnově*“. Více než na klérus spoléhal Augusta na laiky.¹³ Přesto a možná právě proto vstoupil do jednání s utrakvistickým administrátorem (představitelem této skupiny české reformace) Václavem Unhošťským, uvědomoval si, rozbořením poměrů a domácí situace, že reforma stávající církevní situace se dá tentokrát provést jen shora.

V polovině třicátých let doporučoval na místech, kde Jednota musela zavřít své sbory, Bratřím přijímat svátosti od kněží podobojí. Nikdy však neopomenul svým sestrám a bratřím zdůraznit, že jediným pastýřem a knězem pro ně má zůstat Ježíš Kristus.

Konfese měla být kromě již zmíněného i ideovým vyvrcholením společného rozhovoru s církví podobojí způsobou. V závěru předmluvy svěříje Augusta výraz své touze po společném vzdělání na jediném základě, na Kristu, ve vzájemném snášení nedostatků a v jejich vzájemném napravování.

Na sněmu v roce 1537 ovšem dáno bylo jasně najevo, že žádná unie mezi Jednotou a novoutrakvisty neuspěje. Bratři zde byli osočováni, že vzdávají se *Basilejských kompaktát* a konfese na sněmu, přes snažení Augusty i Bratří, nakonec není čtena.

Ztroskotání rozhovoru s administrátorem utrakvistů i se zemským sněmem nevedlo Augustu zatím k zatrpklosti, pokračoval v theologickém rozhovoru s kněžstvem. Zejména se stala středem diskuse otázka závazků a slibů při vstupu do Jednoty a otázky bratrského kněžství. Augusta obhajuje hlavně oprávněnosti vzdání

se apoštolské posloupnosti a založení vlastního kněžství na řádech a duchu prvotní církve. Přes ostrost těchto rozhovorů, které byly vedeny osobně i na poli literárním, bylo vždy Augustovým cílem dorozumění se s utrakvisty a podání pravdivého obrazu Bratří. Za tím vším byla jeho silná touha po jedné české evangelické církvi.

O nejednoduchosti ekumenických snah v šestnáctém století svědčí, že v roce 1542 stačil Augusta uniknout zatčení jen odchodem do Wittenbergu. Pod ostrou kritiku a „nepřízeň“ utrakvistů se dostal zejména proto, že vystihl slabé místo jejich církve. To spočívalo v zachovávání apoštolské sukcese, vytýkal totiž utrakvistům, že při svěcení, které prováděli někteří italsí biskupové, slibují - *sub una* nikoliv *sub utraque*. Sub utraque, je jeden ze základních požadavků reformace, který byl obsažen již ve druhém pražském artikulu, kde je jasně stanoveno, že svátost VP má být vysluhována pod obojí způsobou podle příkázání Krista a praxe apoštolů. Shodou okolností si právě v těchto dnech připomínáme 580té výročí od vyhlášení Čtyř pražských artikul.

S myšlenkami na sjednocení či unii s církví podobojí byl pro Augusta konec v momentě, kdy utrakvistická církev žádala potvrzení svého biskupa v Římě. Augusta zastával reformační zásadu svrchovanosti sboru, který jediný má právo ustanovovat a sesazovat kněze. Jakákoliv forma přiznání se k Římu a jeho tradici byla pro něj nepřijatelná.

Od počátku čtyřicátých let byl *Johannes Augusta, jménem všech Bratří v Čechách a v Moravě Krista kázících v písemném styku s opravdovým mužem v Pánu, Martinem Bucerem, věrným a bedlivým kazatelem Čtení svatého v Štospurce, muže Bratřím příjemným a bratrem v Kristu nejmilejším*.¹⁴ Výmluvný je název díla Amedea Molnára, který tuto korespondenci nazval - *Listy kritického přátelství*.

V tomtéž období vlivem Augustovým, který našel v Martinu Lutherovi spřízněnou duši, upustili Bratři od svého původního záměru vstoupit do rozhovoru se švýcarskou reformací, která jim připadala theologicky bližší.

Jak jsem již zmínil, byl Augusta u Luthera ve Wittenbergu několikrát, obecně se usuzuje asi na šest návštěv. Po neúspěšném prosazení konfese doma, doufali Bratři, že se jim podaří konfesi právě za Lutherovy pomoci prosadit v zahraničí, doufali, že tak umlčí výtky českých a moravských utrakvistů. Konfese skutečně vyšla v latinské překladu s Lutherovou předmluvou. A její vydáním bylo významným činem, který patřil k velkým úspěchům litomyšlského biskupa. Augusta nikdy luterství nepřijímal nekriticky a bez výhrad, přesto jím byl velmi ovlivněn, stejně jako značná část Jednoty. A byl to především luterský vliv, který oslabil bratrskou bdělost a vyznavačskou pohotovost ve čtyřicátých letech 16. století.

Zdaleka ne bez významu byl i písemný styk s Kalvinem. V této korespondenci byla tématem bratrská kázeň a etické otázky.

Teze na závěr: Jan Augusta, biskup Jednoty bratrské, hluboce překročil svou dobu, protože pochopil, že šance české reformace a křesťanské církve vůbec je v jednotě - ve společenství a rozhovoru, nikoliv v rozdělení a hádkách.

3/ VĚZEŇ A THEOLOG

Situaci obnoveného, opravdu krutého, pronásledování Jednoty, zavírání sborů, pochopil Augusta, stojící v jejím čele, jako vyznavačskou, ve které je třeba vzít na sebe kříž přiznání se ke Kristu. Již v listopadu 1547 vyzýval členy a členky Jednoty

k neustupování od poznané pravdy, i kdyby to mělo vést k mučednictví. Vždyť takové je přeci podle něj biblické svědectví. A toto martyrství na sebe nenechalo zvláště v jeho případě dlouho čekat.

Dne 25. dubna 1548 byl biskup Jednoty bratrské Jan Augusta zajat, následně mučen a útrpně vyslýchán. Při pokusu o útěk byl chycen a zbit tak, že jej na křivoklátský hrad povolány ranhojič musel udržovat při životě.

Ani teď nepřestal být pastýřem a pokud to proměnlivé podmínky věznění a jeho zdraví umožňovaly, píše svým spolusestrám a spolubratřím potěšující dopisy. V neblahých událostech, které na něj i Jednotu dopadly, vidí Boží soud a výzvu ku pokání. Ani ve vězení nechtěl opustit své svěřené stádo.

Styk mezi křivoklátským vězením a vedením Jednoty byl velmi obtížný a častokráte byl na dlouhé měsíce úplně přerušen. I z těchto důvodů a také pro tvrdošíjně povahy, jasné přesvědčení o poslání a také pro jinou theologickou orientaci

došlo mezi Augustou a novou Úzkou radou Jednoty během dlouholetého odloučení, kdy vzájemné informace byly jen příležitostné, kusé a omezené takřka výhradně na korespondenci, k mnoha vážným rozepřím.

Vězněný Augusta se pokud mohl věnoval psaní. Skládal zde písně, kterých je jen v Šamotulském kancionálu na 120. 216 písní, které složil ve vězení, shromáždil do dvou sbírek - *Písně bratra Jana Augusty, které dělal ve vězení* a *Písně Bratra J. Augusty vězně*. Pro Augustu byla podstatná i theologie písní. Ty mají sloužit k vzdání pocty Bohu. (Zpívat doporučují Bratři vždy v mateřském jazyce.) Obsah Augustových písní tvoří čisté Boží slovo anebo alespoň jsou na Boží slovu založené. Vždy když se zpívá, je a má být nejpodstatnější, že je tak chválen sám Bůh. Zpívat mají všichni, všude a vždy, ale uctivě, horlivě a živě. I kdyby všechny zůstaly zapomenuty, tak nemohu nepřipomenout nesmírně vzácnou

*Chléb tento / a kolik tě pít /
fímt paně zvěstuje do světa /
ne přijde. To aj pohá
oto Krtykuli: Čeho ty pokřty
z lyodne vjivání tón a keme
paně v smátosti.*

*Pan Bůh přivede / tu k
příteli a křivoklátské /
zavědělám i pravdě pra-
voverjy a poty své Hm.*

*Dokonano v očitování
života y fímt / Dne 44)
měsíce Dubna : a poruču okolo
Dne 44)in měsíce března :
Leta paně 4. 5. 6. 2.*

Pravděpodobný rukopis Augustův.

Poslední strana traktátu

„Smysl Kristuow swátosti...“ z r. 1562

Augustovu adventní píseň. ¹⁵ Odcituji vám jen kousek, ale už z něj je patrné, že je řeč o zvěsti, která opravdu není z tohoto světa: *Vítej, Jezukriste, s nebes vysokosti, vítej z Panny čisté, předrahy náš hosti! Od otce jsi vyšel, spasití nás přišel, těšíme se tobě, pějíce v té době, vítej, králi náš! Navštívil nás bídné sluhý ve vězení, nesa z divné lásky z bíd nám vyproštění. Z bohatého skladu nebeského hradu hojně neseš zboží, štědrý Synu Boží: Vítej, Králi náš!*

Až budete někdy na Křivoklátě a na druhém nádvoří uvidíte malou kobku, ve které Augusta prožil 16 let, občas vážně nemocen, několikrát zmučen a zmlácen, když jej tam drtila světská moc, král a jeho přepevný, opevněný hrad Křivoklát - pak k vám teprve ta slova, která se obracejí v radostné jistotě ke Kristu, jako pravému

králi, který nás přišel navštívit do našeho vězení a z bohatství svého nebeského hradu nám přinesl to, co svět nemůže dát... to pak teprve k vám tato slova budou promlouvat!

Augusta ve vězení, pokud to šlo, pracoval i jinak literárně a theologicky, napsal ještě jedno dílo, které se sluší s hrdostí a vděčností připomenout: *Umění díla práce služebného DARY A MILOSTMI OD KRISTA PÁNA SLUŽEBNÍKŮM OD NĚHO POSLANÝM DANÝMI A SVĚŘENÝMI K VZDĚLÁNÍ SVATÝCH V JEDNOTU TĚLA JEHO V OBNOVENÍ JICH (1550)*

Hořký čas ve vězení využíval k přípravě Sumovníku (který se však, žel nedochoval), a který měl být jakousi podrobnou osnovou pro kázání na starokřesťanské perikopy, na nichž mělo být vysvětlováno to, co je základem křesťanské víry. Augusta se domníval, že společné biblické čtení a společné písně povedou k stále většímu srůstání těch dvou sesterských církví.

Roku 1564 nastupuje na trůn Maxmilián II. a Augusta je propuštěn po 16 letech z vězení. Augusta obdržel opět své vedoucí postavení, které měl před uvězněním. Byl znovu vrchním starším a všechny věci vášnivých rozepří, které vznikly v době jeho věznění, byly urovnány.

Přes zákaz králův bratr Johanes káže veřejně. Je dokonce hlavním řečníkem při otvírání boleslavského sboru (tzv. „letního“) v r. 1567, k čemuž se dostavilo několik tisíc členů Jednoty. Za pět let, 13. ledna 1572 také v Boleslavi umírá. Pohřben byl snad někde na zrušeném hřbitově u kostela sv. Havla nebo dokonce v samotném kostele, kde ještě dnes ukazují bratrskou hrobku.

Jistě by byl s určitým zadostiučiněním, ale především s velikou radostí, přijal *Českou konfesi*, vyznání víry, které v roce 1575 předložily panovníkovi obě protestantské církve: Jednota společně s utrakvisty.

A místo další teze končím slovy modlitby Jana Augusty: „*Pane, Králi věčnosti! Potěšuj nás svou přítomností, neopouštěj nás ve smutcích, přebývej mile v našich srdcích.*“¹⁶

Ondřej Macek

ČCE, student ETF UK

Příspěvek byl v upravené podobě přednesen v Ml. Boleslavi, kde se 11. června 2000 konalo v kostele sv. Havla *Slavnostní setkání k 500. výročí narození B. Jana Augusty*.

Poznámky:

¹ Grössingová, S. M.: Kupecká dcera v domě Habsburků. Filipina Welserová a její léčitelské umění. Praha 1993, s. 18-19.

² Život Jana Augusty čili vypravování o zajetí a uvěznění Jana Augusty a Jakuba Bílka v l. 1548-1564. Praha 1880. (Spor o připsání autorství této práce, ve kterém figurují jména Jakuba Bílka a Jana Blahoslava, je podrobně popsán in: Krofta, K.: O bratrském dějepisectví. Praha 1946, s. 72-80. Krofta usuzuje na Jakuba Bílka.)

³ Vlnas, V.: in: Grössingová, S. M.: Kupecká dcera v domě Habsburků. Filipina Welserová a její léčitelské umění. Praha 1993, s. 8-10 obrazové přílohy.

⁴ Hromádka, J. L.: Smysl bratrské reformace. Praha 1954, s. 5.

⁵ Smolík, J.: Bratr Jan Augusta. Praha 1984, s. 21 (Tato kniha je pravděpodobně hlavním a základním zdrojem poznání o Janu Augustovi.)

⁶ Smolík, J.: Bratr Jan Augusta. Praha 1984, s. 23n.

⁷ Hrejsa, F.: Předmluva. in: Vyznání víry Jednoty Bratří českých, vydané J. A. Komenským r. 1662. Praha 1935, s. 6.

⁸ EZ 244. Karlsruhe 1979.

⁹ Smolík, J.: Bratr Jan Augusta. Praha 1984, s. 27n.

¹⁰ Dějiny země Koruny české I., Praha 1997, s. 218.

¹¹ Molnár, A.: Pohyb teologického myšlení. Přehledné dějiny dogmatu. Praha 1982, s. 299, podobně i Smolík.

¹² Filipi, P.: Církev a církve. Kapitoly z ekumenické eklesiologie. Praha 2000, s. 122.

¹³ Smolík, J.: Bratr Jan Augusta. Praha 1984, s. 41nn.

¹⁴ Molnár, A.: Čeští bratři a Martin Bucer. Listy kritického přátelství. Praha 1972, s. 36nn.

¹⁵ Bratrský zpěvník 71. Praha 1954

¹⁶ Evangelický zpěvník 268. Karlsruhe 1979.

Pod jho Kristovo

(aneb: co nepominulo
od počátků první republiky)

*Pilně se snažuj vydati sebe Bohu milého
dělníka, za nějž by se nebylo proč stydět,
kterýž by právě slovo pravdy rozdělával.*

2Tím 2, 15

Tehdy, sestry a bratři moji, vyrostla Jednota jako prostý květ ze srdcí nespokojených, z prostých duší, jež zocelila tvrdá práce a hořké odříkání života. Rostla a vzrůstala se vnitřně. Kronikář o ní praví, že „žili v poslušnosti sv. Písem a napomínání apoštolského a dle příkladů učitelů svých, Jana Husa i Petra Chelčického. Dokazovali jednotu a jednomyslnost skutky dobrými, jedni druhým posluhující skrze lásku ducha, ctný život vedli, pokorný, tichý, zdrženlivý, trpělivý a čistý; jedni od druhých naučení, napomínání, výstrahy i trestání přijímali a každý o druhého pilnost měli k vzdělání a polepšení jeho..." (Dekrety Jednoty bratří)

A pronásledováním a utrpením procházeli lepší, jako očistným ohněm, znevážili si statků světských a pokoj duše položili nejvyš. Vydali ovoce mnohé

a krásné, že všední lidé, kteří se nečistýma rukama zmocňují každého květu, jenž vyrostl z bolesti věků, proti všem, se přihlásili k jejich ovoci; ne aby se jejich památkou posvětili a jako dobří vojáci vstoupili na místa padlých, do jejich šlépějí, nýbrž aby velikostí jejich jména zakryli prázdnotu vlastních duší.

Je zase smutný úhor v České zemi. Čím je svoboda, čím republika bez ideálu, který české zemi Bůh sám dal do vínku, bez krásy vnitřní a života v pravdě? Zcela ničím. Před tváří Boží více váží vzdech jednoho dobrého utištěného, než ničemnost celých svobodných národů. A prožíváme dobu, kdy vlna materialistického užívání se valí přes hlavy naše, kdy ideály umírají a život je brzo mladým lidem ne slávou, ale břemenem.

Kristovo pochopení hlubiny bezpečnosti, věčných pravd života, se vyhýbá nečistým srdcím, jež žijí bez světla, které by je vši mocí za sebou táhlo, v bezedných tmách. A tu jsme my, bratři moji a sestry moje, již jsme se přihlásili nejen k praporu, kteří bratři naši před stoletími vysoko vyzdvihli, nýbrž přímo ke jhu Kristovu. My se chceme přímo zapřáhnout do těžké každodenní práce, dokud naše lidské síly

stačí, vstoupit do jejich posvěcených šlápějí a hlubokou brázdou táhnout českým životem, denně znovu a znovu se nechat mocnou Boží dlaní formovat k jeho obrazu, bolesti a smutkem procházet čistší a energičtější, růst a kvést, a přijde-li naše hodina, i ovoce dobré vydat k rozmnožení Kristova království na zemi. Začneme sami u sebe skrytě, hned dnes si přivlastníme vše, co kronikář o Bratřích píše. A hned nám bude život radostí a slávou.

Prosme jen Pána, aby nám dal srdce čisté a ducha přímého, a sílu k vzájemnému si sloužení, aby se k nám ustavičně přiznával, abychom z jeho rukou pokorně brali svůj život a poslušně se nejdříve stali světlem - a pak svítili.

*přetištěno z měsíčníku Český bratr,
věstníku ústředí mládeže JB, z
listopadového čísla 1919*

Autor neznámý

zprávy ze světové UF

Oslavy v Ochranově

Jubilejní dny ke 300. výročí narození M. L. Zinzendorfa a jeho manželky Erdmuth Dorotheý probíhaly 25. až 29. května 2000 v Ochranově pod heslem „Kristus v srdci - Kristus světu“. Zúčastnilo se jich na 2 000 hostů z Evropy, Ameriky, Asie a Afriky.

Začaly ve čtvrtek 25. května otevřením mimořádné výstavy v Heimatmuseum a večer setkáním sboru s hosty ve velké modlitebně kostela. V pátek 26. května byla otevřena zvláštní výstava ve Völkerkundemuseum. Po obědě v ochranovském diakonském ústavu se konalo slavnostní zahájení bohoslužebnou formou Hodů lásky za účasti státních a církevních hostů ve velkém sále kostela. Písně k nim se zpívaly v němčině, holandštině, angličtině a češtině. Pozdravné projevy zahájili prezident Spolkové republiky Německo Johannes Rau a ministerský předseda Prof. Kurt Biedenkopf. Jaká radost naslouchat, když tito politici mluvili jako věřící křesťané! Další pozdravy proslovili B. M. Kock, předseda Rady Evang. církve v Německu a farář

Angetile Musomba, předseda Jednoty bratrské v Tanzánii-Jih. Za Pracovní společenství křesťanských církví v Německu promluvila farářka Bärbel Wartenberg-Potterová. Poselství pařížského arcibiskupa Jeana-Marie, kardinála Lustiga, předal jeho zástupce, Abé Dr. Jean-Pierre Batut. Za Evangelickou církev metodistickou pozdravil shromáždění její superintendent Herbert Ulmann. Člen ochranovského ředitelství Martin Theile tlumočil mimořádný pozdrav biskupa Adolfa Ulricha z Čech a Osvalda Reiera z Estonska. Bylo oznámeno, že ve shromáždění je přítomná malá skupina Čechů, kteří pěšky prošli cestu ze Suchdolu na Moravě do Ochranova po stopách našich exulantů, jak ji vykonali před téměř 300 lety. Přednáška Dr. Petera Zimmerlinga k počtě obou jubilentů na téma „Kristus v srdci - Kristus světu“ uzavřela slavnostní odpoledne. Večer se konala slavnostní hra pod názvem „Drsné cesty“, představující v 7 obrazech Zinzendorfovu životní pouť. Sobota 27. května byla dnem seminářů v místním gymnáziu a exkurzí. Mezi jmény přednášejících

najdeme mnohá, nám důvěrně známá jména. Z 29 seminárních témat vybírám na ukázkou necelých 10:

Zinzendorfova misijní theologie - Dr. Helmut Bintz

Historie misie (Již. Afrika a současné zkušenosti) - Anne a Henning Schlimm
Umírání a smrt (psaní vlastních životopisů ke čtení při pohřbu) - Elisabeth Langerfeldová

Zinzendorf a Židé - Peter Vogt

Sestry v JB (sestry mezi bratřími) - Karin Beckmannová

Děti jsou malá Veličenstva (Zinzendorfovy představy o výchově dětí)

- Prof. Dr. Pia Schmidová

Výsost a Bláhovost, Zinzendorfovy tituly
- Theodor Gill

Zinzendorf a Ochranovská JB v Lotyšsku
- Dr. Gvido Straube

Zinzendorf a Lužičtí Srbové (kolonie Kleinwelka) Jan Mahlig

Erdmuth Dorothea von Zinzendorf (z básní, písní, dopisů a cestovních deníků)
- Dr. Erika Geigerová

Exkurze v Ochranově, Berthelsdorfu a putování z Berthelsdorfu do Grosshennersdorfu pořádali bratři Clemensové a Andreas Taesler.

V neděli 28. května byla ráno vysluhována Večeře Páně (jednou s vínem a podruhé se šťávou). Slavnostní bohoslužbu vykonal zemský biskup Kress. Po odpoledních Hodech lásky bylo uděleno požehnání na cestu.

Na závěr jubilejních dnů se v pondělí 29. května konal koncert s Pěveckou akademií Altona.

Prožili jsme pět nezapomenutelných dnů a jsme za ně upřímně Pánu vděční.

Marie Ulrichová

Farářka v uprchlickém táboře

Sestra Christina Welschen se narodila 1957 v Zürichu, až do maturity žila v Bavorsku. Theologické fakulty navštěvovala v době svých studií v Erlangen, Hamburku, Basileji a Heidelbergu. Vikariát absolvovala v Holandsku, ve sboru v Amsterdamu, kde většina členů jsou Surinamci. Dobře si s nimi rozuměla. Spolu s manželem Johannesem také chtěli v Surinamu sloužit, umístění však byli do Berlína-střed. To je sbor v bývalém východním Berlíně. Tam působí i v současné době. Dočasně tam je nyní Johannes sám, Christina pracuje od srpna v uprchlickém táboře nedaleko města Zenica v Jugoslávii mezi muslimskými ženami a dívkami.

V r. 1995 odjela do bývalé Jugoslávie poprvé s katolickou organizací Pax Christi. Byla tehdy v uprchlickém táboře praktikantkou, příští rok se tam na několik týdnů vrátila. V r. 1998 působila v táboře Banalozí u Zenice. Velmi intenzivně se zabývala situací a problémy uprchlíků, všimla si jejich závislosti na zahraniční pomoci, na autoritách. Trápila ji naprostá „vyhořelost“ těchto lidí. Viděla, že dobře miněná a záslužná pomoc zahraničních organizací nestačí. Nejen jídlem živ jest člověk, je potřeba rozdmýchat v něm životní jiskru.

Christina začíná pracovat na projektu probuzení utrápených k aktivně žitému životu. Chce v těchto lidech probudit činnost. Učí se srbštinu, pokouší se chápat jejich kulturu. Chce-li pomoci, musí s nimi žít ve stejném uprchlickém domečku, vařit a jíst stejné jídlo. Tento projekt, založený na spoluzítí, předložila ředitelství Jednoty

pokračování článku po příloze na str. 15

bratrské v Bad Bollu. Byl schválen a ona směla odjet na rok do Zenice. Nejdříve zjišťovala, jaká povolání měli její přátelé před válkou. Objevil se herec - založili dramatický kroužek pro děti. Truhlář vyrobil stůl. Švadlena ušila pro sousedky. Každý jednotlivec tím, co umí, prospěje skupině a přijme od jiných lidí jejich „umění“. Je to založeno na principu - přijímat od druhých a aktivně dávat ze sebe to nejlepší. Před tím byla pomoc založena na dávání (např. od Červeného kříže) a pasivního přijímání ze strany uprchlíků.

Christina si ověřila v praxi úspěšnost projektu, je možný i jeho růst. Tam, kde se probudí zájem o druhého, objeví v sobě člověk i dosud utajené talenty. Žena - dělnice, se stává instruktorkou pletení, má organizační talent, stmeluje ženy. Bývalá číšnice působí jako mluvčí, organizuje hry a tomboly. Sama je nadšená touto aktivitou a strhává i ostatní.

Vnější podmínky života v táboře jsou tvrdé. Částý je nedostatek vody. Neteče třeba 3 dny, je nutné s tím počítat. Později objevili přírodní pramen v lese... Táborové domečky jsou v podstatě letní chatky - dar humanitární organizace. Celkem je v táboře 290 lidí. Christina pracuje s děvčaty, ženami a dětmi. Stará se o 96 žen, 25 děvčat a 70 dětí.

Muži mají svého poradce - Jugoslávce Branka. Pohybujeme se v muslimském světě. Muži ráno odcházejí, vracejí se k jídlu. Ženy se starají o domácnost.

Christinin den je nabitý. Ráno má chvíli pro sebe - k nabrání sil a vnitřnímu usebrání. Pak začínají různorodé aktivity:

1) rozhovory s ženami doma - co prožily, jako byl před válkou... Všechny se na návštěvu těší. Je to podobné, jako práce

na sboru. Někdo je otevřený, jiný zamlklý. Je tam několik tradičních muslimských žen tiše trpících, uzavřených. Mladá děvčata jsou skoro stejná jako jinde v Evropě.

2) sportovní skupiny - Christina cvičí s ženami strečink a aerobik s hudbou. Jako bývalá horolezkyně má pro sport dobrou průpravu. Nadání má také po mamince, která je rehabilitační sestrou. Ostatně už v Holandsku vedla cvičení zdravotní gymnastiky. Říká, že si tak odpočine, když nemusí mluvit a jen předevádí.

3) výuka němčiny a angličtiny

4) organizuje kluby děvčat a žen. S děvčaty pořádají výlety za mládeží do jiných táborů. S ženami chystá program ženských slavností.

5) založila školku - i když rodiče mají času dost, jsou tak utrápení, že děti jsou téměř bezprizorné. Běhají po táboře a zlobí. Je potřeba je usměrnit a motivovat. K dispozici je místnost, hraček je dost, ale ony se musí učit být spolu.

6) děvčata učí pracovat s počítačem - každá dívka má 2 půlhodinové lekce za týden. Většinou se půlhodinka protáhne osobním rozhovorem. Soukromí je tu málo a je nutné leccos probrat.

Co všechno se dá stihnout! Když po loňských vánocích přijela Christina na krátkou návštěvu do Rovenska, byla šťastná a spokojená. Pomáhá lidem. Ověřila si, že lze i ve zvláštních a těžkých podmínkách uprchlických táborů probouzet v lidech chuť žít a inspirovat je k normálnímu lidskému životu.

„Teď už vím, že to je možné. A zvlášť jsem šťastná, když se podaří dostat je z ulity smutku a pasivity, když se probudí jejich schopnost radovat se, tvořit, bavit se. Válkou unavení lidé se probudí k životní aktivitě, odpovědnosti za sebe i rodinu, ke svobodě Božího dítěte. A já věřím, že Bůh je týž pro nás všechny.“

Připravila Hana Jalušková

ZIMBABWE / MOSAMBIK. Z pohraničního území obou států na jihu Afriky se hlásí skupina křesťanů a křesťanek, kteří sami sebe označují jako „Moravané“ a usilují o pevnější vztahy se světovou Jednotou bratrskou. Bratr Chr. Wessels (z JAR), který ve svém důchodovém věku vyučuje do konce června na Theologickém semináři v Mbeya (Tanzanie), tuto skupinu navštívil a bude-li to možné, pojedí do Zimbabwe na podzim znovu. Je ještě nejasné, v jaké vztahu stojí tato skupina k Jednotě bratrské.

Sestra Roberta Thompsonová, presidentka „Moravian Womens Association“, odpověděla na náš pozdravný dopis:

Drahá sestro Marie a sestro Jitko, velice děkuji vám a všem českým sestrám, které podepsaly váš krásný pozdravný dopis M.W.A. při příležitosti našeho 50. výročí. Byl to v Ockbrooku opravdu požehnaný den, kdy jsme se těšily z obecenství tak mnohých sester a kdy jsme děkovaly našemu Pánu za všechnu jeho dobrotu k nám v uplynulých letech.

Velice mě potěšilo, že jste se opět sešly ke svému výročnímu setkání, na němž jste vyslechly přednášku o Erdmuth Dorothee, která byla tak velkým zdrojem odvahy, a tak je dobrým příkladem pro nás i dnes.

Myslíme na vás a modlíme se, aby vám Pán žehnal a zachoval vás a dal svému světlu zářit nad vámi v těchto těžkých dnech.

S přáním Božího požehnání vám všem.

Teologická komise UF o křtu

Při dubnovém zasedání (viz č. 3, str. 15) dostala teologická komise UF mimo jiné i úkol zabývat se otázkami kolem křtu. Unity Board požádal komisi, aby „vytvořila směrnice, které by pomohly provinciím v jednání o věcech křtu nemluvnat a dospělých, opakovaného křtu a obřadů, kterými je křest nahrazován.“

Tyto otázky byly projednávány při zasedání UB v červnu 1999 na Aljašce, především z podnětu amerických provincií (USA jih, Jamajka, Karibská oblast, střední Amerika).

V Jižní provincii USA pocítují značný vliv nejsilnější místní církve, baptistické, a je tím poznamenán i vztah ke křtu. Určitá část členů má sympatie k baptistickému pojetí křtu, tedy křtít jen na základě vyznání víry. Takovou možnost řády UF dávají, rodiče mohou ponechat své děti nepokřtěné. Tito rodiče však obvykle pocítují jakýsi nedostatek a žádají pro své dítě přece jenom určité potvrzení jejich příslušnosti k církvi. V církvích křtěneckého typu se praktikuje „dedication“, česky odevzdání, či zasvěcení dítěte a americká provincie byla žádána, aby takový obřad byl ve sborech umožněn.

Protože takový obřad bývá jakousi náhradní variantou křtu nemluvnat, americká provincie jej odmítla jako nepřijatelný a přijala společně prohlášení, v němž se praví:

Potvrzujeme, že Bůh má hlubokou lásku a milost ke všem dětem, a v našich sborech jsou vítány všechny děti, ať jsou pokřtěny nebo ne.

Uvědomujeme si, že v jiných církvích existují rozličné přístupy ke křtu, u nás však jsou lidé vítáni bez ohledu na to, jaký mají církevní původ, nebo zda jej

vůbec mají. Nechceme jim klást zbytečné překážky, aby se mohli plně účastnit života Jednoty.

Můžeme vaše dítě přijmout do našeho sboru, i když není pokřtěno, ale rádi bychom s vámi mluvili o vašem pochopení křtu, než učiníte konečné rozhodnutí o křtu vašeho dítěte.

V Jednotě bratrské nemáme žádný obřad, který by byl alternativou ke křtu dětí. Nesoudíme církve, které takové obřady vykonávají, ale naše chápání křtu nás vede i ke zdůvodnění, proč se držíme určité praxe.

Pokud byste se rozhodli, že vaše dítě nebude křtěno, můžeme se za ně při některých bohoslužbách pomodlit a požehnat mu.

A v komentáři k tomuto prohlášení se říká: Máme za to, že strohé odmítnutí by bylo necitlivé vůči rodičům i ekumenicky, neboť nechceme odmítat církve, které takové alternativy křtu vykonávají. Přistoupit však na takovou žádost a zavést podobný obřad v našich sborech by znamenalo nerepresentovat učení Jednoty a promeškat příležitost k vyučování.

V našich sborech existuje možnost požehnání dětem již od poloviny osmdesátých let a v některých sborech byla praktikována více než křest. Byl jsem mezi těmi, kdo takovou možnost podporovali a stále si myslím, že je dobře snažit se o otevřenost, předepisovat co nejméně. Určitě však je třeba dbát, aby se požehnání nestávalo jakýmsi „náhradním křtem“. Mělo by být aktem co nejprostším a použit k němu bílý talár bych pokládal za neřád nehodný ordinovaného kazatele.

Ještě důležitější však je vyučování, rozhovor o křtu a jeho podobě v Jednotě. To, že Jednota trvá na křtu nemluvnat, je dáno naší teologií. To, co rozhoduje o našem životě, našem bytí a nebytí, není naše osobní kvalita, dokonce ani naše

víra, ale Boží milost. Boží milost je základem všeho, i křtu. Ne naše uvěření, naše odpověď, ale milost našeho Pána je tím prvním i posledním. To neznamená, že by na naši odpovědi nezáleželo, Pán Bůh na ni čeká, ale křest v Jednotě není potvrzením, že jsme odpověděli. Je znamením Boží milosti, která nás volá. To znamená, že křest nepůsobí znovuzrození, není něčím, co by nám dalo spasení. Právě proto můžeme v Jednotě křest dětí odložit, neboť věříme, že tím dítě nijak neohrozíme, neochudíme o cosi, co mají pokřtěné děti navíc.

Důležité je, proč k odkladu křtu dochází. Jestli jsou důvody spíše praktické a osobní povahy, při respektu k tradicím a učení našich sborů (potom nic proti tomu), nebo jde-li o vyhraněný postoj nedůvěry ke křtu nemluvnat a zastávání křtěneckých pozic. V takových případech je (a bylo) požehnání v našich sborech chybou, protože se tím vytváří falešný dojem, že Jednota s pojetím křtu jako vyznavačského aktu, jako lidské odpovědi na Boží milost, sympatizuje.

Jiné povahy jsou problémy s překřtíváním nebo druhým křtem, které se častěji vyskytují především ve střední Americe. Tady se projevuje v první řadě vliv letničních proudů, v karibské oblasti a střední Americe velmi silných. Důvodů, proč se lidem zdá křest dospělých přitažlivý, je několik. Jednak se dá velmi účinně argumentovat, že v bibli se píše o křtech dospělých osob, je to tedy nepochybně správné. Jednak se projevuje vliv prostředí, tam, kde jsou silné letniční sbory, vzniká dojem, že nejvýhodnější by bylo „dělat to jako oni“, aby naše sbory také rostly. Určitě má svůj díl i obecný sklon poslední doby, dávat důraz na prožitek, smyslové vjemy. Tomu všemu křest dospělých lépe odpovídá.

Protože jsme již zmínili důvody, pro které Jednota drží křest nemluvnat jako správnou a obvyklou praxi v církvi, není třeba se k tomu vracet. Také teologická komise se v této souvislosti soustředila výhradně na problém opakovaného či druhého křtu.

Opakovaný křest není ničím novým v dějinách církve. Docházelo k němu v určitých obdobích a místech již dávno, od reformace existuje celý proud křesťanství, který trvá na křtu vyznavačským. I v dějinách Jednoty se občas objevovali členové, a dokonce kazatelé, kteří dospěli k přesvědčení, že je správné dát se pokřtít na vyznání víry - a v důsledku tohoto postoje z Jednoty odcházeli. Dnešní situace je nová v tom, že se množí případy lidí, kteří chtějí zůstat v Jednotě, ale trvají na novém křtu. Problémem se zabývaly i poslední synody světové Jednoty, které přijaly určitá usnesení. Jejich praktické uplatnění však naráží na různé výklady a zřejmě i proto byla teologická komise požádána o stanovisko. Při dubnovém zasedání nevznikl ještě hotový text, je dosud v přípravě, proto bude i moje zpráva zprávou pracovní, nikoli závěrečnou.

Jednota trvá na tom, že křest, jednou platně vykonaný v kterékoliv křesťanské církvi, je neopakovatelný. To znamená, že v Jednotě může být pokřtěn člověk, přišlý z nějaké pochybné sekty s podezřelým pojetím křtu, nebo člověk, u něž není známo, že by byl pokřtěn, ale ne člen jiné křesťanské církve, natož potom pokřtěný člen Jednoty. Sama skutečnost, že se někdo přesto dá znovu pokřtít, není ještě důvodem k vyloučení, jak prohlásil synod UF (řád UF, § 811 a 863). Je to ovšem přestoupení řádů a je třeba se jím zabývat. Jakým způsobem tyto případy řešit, to bylo právě předmětem zkoumání komise.

Komise konstatovala, že touha po „opravdovém“ křtu se objevuje

především tam, kde je nedostatečně vyučování ve sborech, kde se křtem slouží formálně, kde nejsou děti, ale i starší lidé vedeni k pochopení významu křtu. Takovýto příklon ke křtěneckému postoji může být dočasný, někdy dokonce jen chvilkový a je třeba s dotyčnými členy pastoračně hovořit, hledat cestu ke společnému pochopení svátosti a pokud dotyční svůj postoj poznají jako omyl či chybu, není samotný akt opakovaného křtu překážkou jejich dalšího členství. Na tom se komise shodovala jednomyslně.

Obtížnější je situace s lidmi, kteří chtějí sice zůstat členy, ale mají výhrady ke křestnímu učení Jednoty. Respektují, že jiní křtí děti, ale sami to odmítají a svým trváním na novém křtu fakticky prohlašují křest nemluvnat za pochybný. Zdá se, že v případě těchto členů dochází vždycky k posunu. Buď ke zmírnění pozice, tedy časem se zařadí k těm, kdo opakovaný křest vidí jako přinejmenším zbytečný, nebo naopak k vyhocení a k odchodu. Z rozpravy v komisi jsem nenabyl dojmu, že by v Jednotě mohla trvale existovat část členstva, která odmítá jeden ze základních věroučných postojů, učení o křtu.

To, co je u členů složité, je ještě mnohem palčivější u těch, kdo zastávají služby v církvi. Tady si komise vyměňovala informace a zkušenosti, ze kterých vyplývalo, že by zřejmě žádný kazatel, evangelista, starší, ani jiný pracovník církve, který přijme druhý křest, neměl zůstat ve svém úřadě. Tak to praktikují provincie Surinamská i Jihoafrická, stejný názor má Tanzánie (tam je zpravidla nový křest zároveň odchodem z Jednoty), k tomu se klonili i další členové. Ti, kdo mají v církvi střežit učení a řády, kdo mají ve víře pomáhat druhým, musí mít sami jasno a nesmějí být se řády v rozporu. Žádný kazatel či starší by neměl vznášet pochybnosti o křtu nemluvnat. V komisi se naopak

objevil názor, že kazatel by neměl mít právo odkládat křest svých dětí, protože jako duchovní správce by měl být příkladem zastávání a dodržování řádů a učení.

Jak jsem již řekl, komise na věci dosud pracuje. Mohu-li však shrnout své poznatky z dosavadní práce a pokusit se je vyložit, mám za to, že světová UF stojí ve věci křtu vcelku důsledně na svém dosavadním učení. Tlak na zpochybnění křtu nemluvnat a s tím související možnost opakovaného křtu se sice projevuje v řadě provincií, především v Evropě a v Americe, ze strany synodů, biskupů a vedení provincií však je odmítán. Provincie, která by takovou praxi chtěla přijmout, se dostane do velmi podezřelého postavení.

Učení o křtu v Jednotě má dobrý základ a dobrou tradici a není důvod, proč je měnit. Má-li se co měnit, je to náš přístup k němu. Potřeba větší vážnosti a odpovědnosti ve službě křtem, vyučování ve víře, vysvětlování smyslu církevních řádů. Náš postoj musí být

otevřený, tolerantní, s respektem k jiným názorům a postojům, ale to neznamená neurčitý a váhavý.

Současné problémy kolem křtu jsou výrazem širšího pohybu v celém vývoji křesťanství na přelomu tisíciletí, pohybu, který nás nutí a bude nutit nově hledat a promýšlet, jak svou víru vyjadřovat a žít. Nesouhlasím však s názory, že tradiční církve jsou v krizi, kterou musí překonat docela nové hnutí, jak se někdy ozývalo v charismatických kruzích. Představa, že přijde nějaká zbrusu nová podoba křesťanství, napříč a třeba proti všem současným církvím, která přinese novou plnost evangelia do našeho světa, je pro mne stejnou utopií jako bájná beztrždní společnost, kde si budou všichni rovni. Právě Jednota bratrská bývala zpravidla věrná svým tradicím, otevřená jejich přezkoumávání a hledání nových cest, ale nedůvěřivá k příliš smělým (a zhusta až příliš lidským) vidinám.

J. Halama Jr.

náš seniorát

Zpráva o konventu

Dne 13. 5. 2000 se uskutečnilo zasedání konventu Ochranovského seniorátu v koberovské modlitebně. Za účasti delegátů z našich sborů, včetně bratra biskupa A. Ulricha, bylo setkání zahájeno úvodní pobožností místního kazatele br. V. Kačera na text dne „I pozná všechno tvorstvo, že já Hospodin jsem tvůj spasitel a vykupitel“ (Iz 49, 26). Vedení se ujal předseda konventu br. J. Halama ml. spolu s br. D. Vacovským.

Podle prezenční listiny bylo přítomno 21 delegátů s hlasovacím právem, z nichž

3, kteří nebyli členy ustavujícího konventu v r. 1999, složili předepsaný slib.

Po volbě zapisovatelů, verifikátorů a skrutátorů byl zahájen vlastní program. Protože všichni delegáti obdrželi zprávu seniorátního výboru, nebyla tato čtena a bylo přímo přistoupeno k jejímu projednání a diskusi.

Dotazy - na které odpovídal senior br. J. Polma - se týkaly různých záležitostí, např. uvažované reorganizace ČCE, zasílaných materiálů z ústředí, otázky sbírek pro různé účely, poplatky sborů pro ústředí a j.

Protože na ustavujícím konventu v Jablonci n. N. nebyli zvoleni všichni členové předsednictva a dalších komisí, byla provedena doplňující volba. Týkala se jednak náhradníků předsednictva, dále volba delegátů, včetně náhradníků, na synod ČCE. Dále pak proběhla i volba seniorátního představenstva Jeronýmovy jednoty a konečně i volba revizorů hospodaření. Tím byl prakticky naplněn stav, požadovaný řády.

V dalším jednání, jehož závěr byl plánován na 15. hodinu a který se protáhl až do 17 hod., byly podány informace z jednání našich zástupců s ředitelstvím EKP v Ochranově, stejně tak i ze synodu Evropské kontinentální provincie, konaného taktéž v Ochranově. Pro nás bylo podstatné, že projednávání návrhu a doporučení Poradního výboru světové Jednoty bratrské o přičlenění našeho distriktu k EKP bylo přijato bez výhrad.

Závěrečný bod programu byl věnován informací a diskusi o práci v seniorátu. Br. J. Polma informoval o přehledu členů sborů, hospodaření apod. Br. O. Halama informoval o práci s dětmi a mládeží, o jejich setkáních a táborech. Požádal o nabídku míst, kde by se tyto srazy mohly uskutečnit. Br. biskup připomněl setkání biskupů JB, které se konalo v r. 1999 a některé další skutečnosti.

Zasedání bylo zakončeno několika modlitbami a závěrečnou modlitbou br. J. Halamy st.

Plíva Kv.

Synod Českobratrské církve evangelické

Druhé zasedání 30. synodu ČCE bylo svoláno na dny 26.-28. května. Jednání probíhala v kostele farního sboru ČCE v Praze 2 na Vinohradech. Členy synodu za náš Ochranovský seniorát byli J.

Polma, J. Kouba, B. Kejř a J. Halama ml. Dostalo se nám milého přijetí, mohli jsme navázat nové osobní kontakty.

Z uložení konventu našeho seniorátu z 12.12.1999 předal seniorátní výbor předsednictvu synodu dopis s poděkováním za přijetí našich sborů 1. zasedáním 30. synodu do svazku s ČCE. Dopis byl tlumočen celému synodu.

Mezi prvními záležitostmi, které se týkaly našeho seniorátu, byla volba poslanců Jeronýmovy jednoty z řad synodálů. Zvolen byl J. Kouba, náhradníkem J. Polma. Jeronýmova jednota je zařízením ČCE s podpůrným posláním shromažďovat finanční prostředky na údržbu, obnovu i výstavbu církevních objektů a jejich vybavení. Následně rozděluje tyto prostředky sborům a církevním zařízením. Zastává i funkci stavebního úřadu ČCE, neboť všestranně posuzuje stavební záměry sborů a poradenskou činností pomáhá sborům v hospodaření s nemovitým majetkem.

Mezi zprávami, které byly předloženy synodu, byla i zpráva Ochranovského seniorátu o situaci jeho sborů. Ve zkráceném výběru obsahovala i vyjádření Poradního výboru světové JB z Londýna v únoru t.r. o našem nezrušeném členství v Jednotě bratrské.

V této souvislosti synod prodloužil lhůtu platnosti prozatímního textu ústavy Ochranovské JB pro vnitřní správu Ochranovského seniorátu a lhůtu řešení majetkoprávních otázek do 4. zasedání synodu v r. 2002.

Některé zprávy a zvláště návrhy předložené synodu byly nejprve rozděleny k předjednání v komisích a pak s doporučením přijetí nebo zamítnutí byly opět předloženy plénu. Komise byly stanoveny čtyři a na jejich práci se podílela i naše delegace: teologická (J. Halama), výchovná (B. Kejř), finanční (J. Kouba) a právní (J. Polma).

Synod přijal návrh nulových repartic Ochranovského seniorátu a odvodu do personálního fondu ve výši 50 procent podle podmínek statutu PF pro sbory ČCE pro období let 2000 - 2001. Jsme vděční za tuto velkorysou vstřícnost.

Synod také uložil synodní radě, aby jmenovala komisi, která bude hledat vhodný způsob povolávání nových kazatelů ve sborech Ochranovského seniorátu a vhodnou úpravu jejich postavení v ČCE v rámci zřízení a řádů ČCE, avšak s ohledem na chápání duchovenské služby v Jednotě bratrské.

ČCE postupně upravuje a zpřesňuje způsob přípravy a posouzení celkové způsobilosti svých nových farářů. Přitom je odpovídající důraz kladen na patřičné богословské vzdělání. Proto se synod zabýval i otázkou, jak zpřístupnit jáhňům богословské vzdělání - např. formou vícesemestrového kurzu na ETF UK. Projednával také řád pro studenty богословí.

Velkou pozornost přejnou i odmítavou si získal návrh na zřízení církevního soudu. Měl by to být synodem volený nezávislý orgán církve. Protože zaznívaly zásadní námitky proti takové instituci i důrazné volání na její ustanovení, hlasovalo se o tom, zda tuto otázku pustit do diskuse církve ve sborech. Těsnou většinou se synod rozhodl pro diskusi.

Zápis o jednání synodu a jeho usneseníh jistě i naše sbory dostanou, není možné na tomto místě podat podrobné informace o celém průběhu synodu.

J. Polma

Opět víkend dorostu v Rovensku

Víkendové setkání dorostu v Rovensku pod Troskami se stalo již tradicí. V pátek

19. května se sešlo opět asi na dvacet dětí ve věku 9 až 15 let na rovenské faře, aby zde prožily společně dva dny.

Byl pro ně jako vždy připraven biblický program, ale také dostatek prostoru pro hry a společný výlet. Tentokrát jsme se zamýšleli nad životem církve podle svědectví knihy Skutků. Něco z takového života jsme spolu také prožili. Společné stolování, pomoc jednoho druhému při soutěžích a také společenství při písních a modlitbách.

I když v sobotu, kdy jsme vyšli na celodenní túru, si „tropické jaro“ vzalo den volna a během dne třikrát pršelo, výlet se podařil. Romantická cesta podtroseckými údolím, podle rybníků a potůčků byla proložena soutěžemi, při nichž jednotlivé oddíly musely osvědčit rychlost, znalost Bible i postřeh. Zpět jsme se vraceli vlakem a večer nás čekal táborák. V neděli jsme slavili společné богослужбы v rovenské modlitebně a po obědě se začaly děti rozjíždět do svých domovů. Teď se některé z nich uvidí zase až na letním táboře v Jesenném. Už se mnohé těší.

Nezbývá nežli znovu poděkovat rovenské kazatelce Haně Jaluškové, která bratrskou faru opakovaně otvírá takovému náporu dětí.

- li -

JEŠTĚ JSOU VOLNÁ MÍSTA NA TÁBOR OCHRANOVSKÉHO DISTRIKTU

pro děti ve věku 9-15 let, který se opět koná v Jesenném v termínu od 5. do 13 srpna 2000.

Cena je jako loni: 1.100,- Kč

hlase své děti co nejdříve na adrese:
O. Halama, Ohrazenice 112, 511 01
Turnov, tel: 0436 / 322 403

Obnova sboru Č. bratří v Turnově

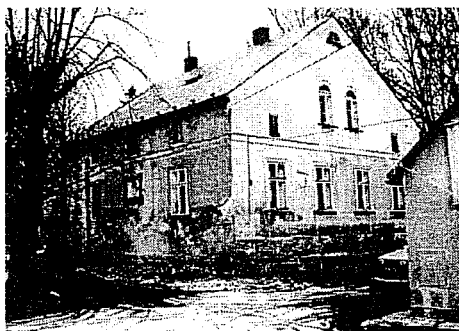
- začínáme s rekonstrukcí -

V navázání na informaci z NBL 2/2000 vám chceme oznámit, že v prvním červnovém týdnu došlo k plnému uvolnění domu Na sboře. V době, kdy budete tyto řádky číst, bude nám již dům předán. To znamená:

Během léta je potřeba dům vyklidit, vynosit spoustu věcí, uklidit okolí domu a upravit zahradu. Ve chvíli, kdy bude vydáno stavební povolení, začneme s bouracími pracemi, které můžeme udělat svépomocí. Tím bychom mohli ušetřit desítky tisíc Kč. Do podzimu chceme dům připravit ke stavebním pracem. Naším cílem je do zimy udělat hrubou stavbu. To znamená - podlahy, stropy, příčky, krov a krytinu. Další etapa, která by měla být zakončena otevřením modlitebny, by pokračovala na jaře 2001.

Každý, kdo by chtěl a mohl pomoci, se může přihlásit na adrese sboru: Sbor Českých bratří, Ochranovský sbor při ČCE v Turnově
Ohrazenice 112, 511 01 Turnov, tel: 0436 / 322 403 nebo 0603 / 865 413
Peněžní příspěvky můžete poslat na účet sboru: KB Turnov 27-614 169 0217 / 0100

za jakoukoliv Vaši pomoc vám předem děkuje staršovstvo sboru.

Sto let požehnaného života

Sestra **Zdena Schreiberová** se dožívá dne 20. srpna sta let. V tento den na ni bude vzpomínat s velikou vděčností široký kruh sester a bratří i přátel z různých stran. Zapsala se do mnohých srdci svou upřímností, láskou a srdečností i úsilím pomoci bližním.

Poznal jsem milou sestru na konci války v Nové Pace. Už tehdy byla vdovou a pečovala o svého otce a svého jediného syna Karla. Ale chtěla být prospěšná druhým lidem v městečku, kde se narodila a prožila téměř celý život. Proto zde sloužila od r. 1935 jako dobrovolná pracovnice ČSČK. Přinášela potěšení, radu i povzbuzení mnohým, s nimiž se stýkala. Za války pak zvláště přibyla starost o rodiny, které byly režimem persekčovány nebo jinak trpěly. Ani kultura ji nebyla cizí, zvláště ta, která se vážala k rodnému městu Nové Pace. Byla téměř na každé vernisáži a sledovala kulturní dění novopacka.

Její duchovní domov však byl ve sboru Jednoty bratrské, do níž vstoupila ve třicátých letech. Účastnila se nejenom všech shromáždění, biblických hodin a přednášek, které se ve sboru konaly, ale spolu se svou věrnou přítelkyní Marií Glosovou konala pastorační péči v rodinách, navštěvovala nemocné a staré lidi a celý novopacký sbor pomáhala stmelovat v živé bratrské společenství.

Odchod sestry Schreiberové z Nové Paky do Machnína za synem byl jistě velkou ztrátou pro novopacký sbor. Ale sestra našla i v Machníně u syna mezi přáteli znovu své místo. Ještě ve stu letech je stále čiperná, najdeme ji často na zahrádce, jak sází, okopává, zalévá, červenolíci, stále s velkým optimismem rozdává úsměvy všem, s nimiž se setkává.

Odkud bere vždy nový elán a vždy nový úsměv, odkud bere sílu k překonání všech obtíží i k nesení kříže? Když přijdeme do jejího domova, najdeme na předním místě biblí a Hesla Jednoty bratrské. Z Božího slova čerpá vždy novou sílu a novou naději. Její zakotvenost v živé víře a oddanost živému Bohu ji jsou zdrojem neutuchající síly i pramenem lásky, kterou potom rozdává svým blízním.

Přejeme milé sestře, aby ji provázela milost Boží a po prožitých sto letech do každého dalšího dne, který jí Pán Bůh ještě dál

JH

Potštejn v r. 1999

„Trudno pozorovati, že to, co nám nejmilejší bylo, proč jsme po celý život s celým pokolením zároveň usilovně pracovali, se zřítílo, jsouc kaceřováno a nikým neuznáno, že pokolení nové nám nerozumí, nad námi ramenem krčí, směje se nám, ba pronásleduje nás i křížuje. Než jako v přírodě žádná částěčka hmotná nepřichází na zmar stále a ustavičně se proměňující, tak i myšlenka, byť na čas umlčena a zapomenuta, znova se rodí, obnovuje a mění, čistíc se jako zlato v ohni sporů.“

To jsou slova spisovatele Aloise Jiráska v předmluvě k povídce „Konec a počátek“. Povídka je zasazena do našeho kraje, do okolí hradu Litice a popisuje historický střet husitství s počátky nové církve, s Jednotou bratrskou. Tato historická reminiscence se mi vybavuje, když se zpětně dívám na uplynulý rok 1999 v našem potštejnském sboru.

Všichni jsme zde prožívali konec nejistoty a počátek klidnější práce našeho společenství. Nezapomněli jsme a není nám lhostejný přístup našeho

původního sboru, který se k těm členům, kteří vyjádřili kritiku a nesouhlas se sborovou prací, obrátil zády a posléze je svým rozhodnutím zbavil členství, nebo je donutil, aby raději odešli sami.

Přes všechny tyto těžkosti a bolesti jsme však mohli do roku 1999 vstoupit z Boží milosti s ujištěním, že jsme Boží děti a že nám Pán dal úkol, který na této zemi máme plnit. A tuto skutečnost můžeme denně prožívat ve svých životech, jsme v ní utvřzováni mnohými slovy Pisma sv., které k nám promlouvá.

Díky pochopení Obecního úřadu jsme mohli od května přenést naše nedělní shromáždění z rodinného prostředí u Vecků do místního klubu důchodců. Obecní úřad nám vyšel vstříc a umožnil nám přidělením vývěsní skříňky prezentovat svoji činnost a zvát své spoluobčany do společných shromáždění. Průměrná účast na nedělních bohoslužbách v loňském roce byla 15 osob. Dvakrát v měsíci vykonávají bohoslužby členové rady starších, jednou přijíždí administrátor br. Ondřej Halama a vždycky se těšíme na zbývající neděli, při níž se střídají kazatelé z ostatních sborů našeho současného seniorátu. Jejich návštěvy a služby jsou pro nás vždy povzbuzením a obohacením.

Od září bylo započato s pravidelnými biblickými hodinami. Pozornost je věnována výkladům II. knihy Mojžíšovy, dalším vzdělávacím aktivitám a především společným modlitbám. Zároveň se rozběhla i nedělní besídka kombinovaná s vyučováním dětí, vzhledem k jejich malému počtu a většímu věkovému odstupu účastníků. Věnuji se jim především mladší členové našeho sboru. Jsme velmi vděční těm, kteří se této službě ujali a připravují programy pro tato společná setkání.

Velmi krásné společenství jsme prožili o vánocích při štedrovečerním shromáždění v místní cukrárně, kam byli

pozvání i naši spoluobčané z Potštejna. Vyslechli jsme zvěst vánočního evangelia a za doprovodu hudební skupiny jsme společně zazpívali vánoční písně k oslavě narozeného Mesiáše. Na druhý svátek vánoční pak oslavily Boží narození naše děti. Předvedly krátkou vánoční hru a společně jsme pak zpívali písně a koledy. Díky Pánu za ten čas milosti, který jsme směli prožívat ve vzájemném obcenství.

Ve sboru jsme žili ale i jinými akcemi. Někteří členové našeho sboru se zúčastnili setkání dorostu a dětí v Rovensku pod Troskami, zúčastnili jsme se společného setkání na Husův den v Železném Brodě a na Kalichu, dne 30.10. se skupina našich členů vydala do Ochranova na setkání partnerských sborů. Poznání, že nejsme sami, že máme kolem sebe bratry a sestry, kteří nám rozumějí, nás znovu velmi potěšilo a povzbudilo. V září jsme spolu s našimi dětmi a dorostem prožili příjemné chvíle při společném výletě. Uvědomujeme si, že tato činnost nám slouží k vzájemnému poznávání, růstu důvěry a tím i růstu našeho společenství ve vzájemné lásce a duchu Ježíše Krista.

V průběhu loňského roku nás navštívila sestra L. Haupt spolu s dalšími sestrami z Ochranova, br. A. Schönleber s bratry a sestrami z Königsfeldu. Při této příležitosti nám byl umožněn přístup do kostelíku (který je jinak místním sborem využíván minimálně), kde jsme směli prožít chvíle radosti ze vzájemného obcenství.

Sbor po celou dobu podporoval snahu o vytvoření samostatného distriktu Jednoty bratrské v rámci Kontinentální provincie. Zvláště bolestně se nás dotkly některé činy Úzké rady, které vyvrcholily usnesením synodu o vyloučení některých sborů z Jednoty bratrské v ČR. Jednomyslně jsme tedy uvítali a podpořili vytvoření Ochranovského seniorátu při českobratrské církvi evangelické.

Vyjadřujeme vděčnost těmto sestrám a bratrům, kteří pochopili naši situaci a podali nám pomocnou ruku. Vždyť do této doby jsme žili i v našem potštejnském sboru napůl ilegálně. Pán jim odplať jejich lásku a pochopení.

V současné době se k našemu sboru hlásí 20 plnoprávných členů a v evidenci vedeme 3 děti. Možná je to na pohled malý hlouček, ale učedníků bylo kolem Pána Ježíše také jenom dvanáct. Společně i v tomto malém počtu vyznáváme Ježíše Krista jako svého Pána a chceme jej následovat ve víře, naději a lásce. Apoštol Pavel řekl, že kdyby všechno uměl, měl všelikou moc a všemožné udivující dary a lásku kdyby neměl, nic není. A my tady v Potštejně cítíme, že musíme tomuto městečku, tomuto světu, přinášet Boží lásku. Přes všechny naše chyby a nedostatečnost. A v tom je ten nový začátek i naše síla pro budoucnost.

Daniel Vacovský

kultura

250 let od úmrtí J. S. Bacha

Když slyšíme slovo úmrtí, tak se nám vybaví smutná hudba, věnce a slzy. Bach toto všechno za svého života poznal. Zemřela mu první žena Marie Barbara a mnoho dětí z prvního i druhého manželství. A přece jeho tvorba, která se dotýká nebo mluví o smrti, je jiná než jsme zvyklí. Například jeho kantáta „Přijď, sladká hodino smrti“ nebo chorál „Až stanu před Tvým trůnem“, jdou v durové tónině a překvapivě radostné. Tento chorál nadiktoval Bach, již slepý, svému synovi krátce před svou smrtí.

Zemřel 28. července 1750. Celá jeho tvorba je protkána křesťanskou vírou, která mu byla motivací v životě i v hudbě. Tak také i smrt byla pro něho pouze branou do věčnosti.

O jeho životě, víře a hudbě můžeme slyšet nebo číst mnoho úvah. Byl Bach tradiční luterán nebo pietista? Byl nakloněn katolictví, když napsal Mši h moll? Někteří lidé jsou přesvědčeni, že dobře pochopit a zahrát jeho skladby

Bach v mladých letech, autor neznámý

může jen věřící hudebník. Jeden z předních Bachových interpretů zase říká, že jeho hudba vznikla více z tvůrčí geniality než z inspirace shora. Mnozí hudebníci prosazují, aby jeho hudba zněla tak, jak zněla v 18. století. To znamená na dobové nástroje a bez romantických prvků. Bachova hudba ale zní již několik století po celém světě v barokním i romantickém provedení, hrají a poslouchají ji věřící i nevěřící lidé, protože pro všechny je okouzlující a inspirující. Tak také okouzila i F. M.

Bartholdyho, který ji „objevil“ a téměř sto let po Bachově smrti provedl jeho Matoušovy pašije.

Jeho skladby vyhledávali a často si opisovali přední skladatelé klasicismu a romantismu, protože mnoho skladeb ještě nebylo vydáno tiskem. To byl začátek velkého zájmu o Bachovu hudbu, který do dnešní doby neskončil. I když dnes vzniknou třeba spory o tom, jak nejlépe hrát a chápat jeho hudbu, můžeme v tom vidět úctu k Bachovi a jeho dílu. Život Bachův byla především hudba, byl za to vděčný Bohu a mnoho svých partitur podepisuje značkou A.M.D.C. = ke větší Boží slávě. Když si tento rok připomínáme výročí jeho úmrtí, nechme rozbor Bachovy osobnosti hudebním vědcům, najdeme si čas a radši poslouchejme jeho hudbu. I v našem životním spěchu nebude tento čas ztracený. Protože když zní hudba Johanna Sebastiana Bacha, je to vždy ke větší Boží slávě.

Jan Halama

Vzpomínky

K 725. výročí města Turnova vyšla knížka bratra RNDr. Ivana ŠOLCE, CSc. VZPOMÍNKY, s podtitulem „Příběhy a postavičky“. Autor nás provádí ve svých vzpomínkách rozmanitými kouty svého milovaného turnovska a představuje nám pestrý zástup postav i „postaviček“. Ale ať jsou tyto osoby jakéhokoli postavení, třeba i nepříliš význačného, vždy je i k těm nejmenším zřetelná úcta a respekt. Stejně tak jako k rodnému kraji, kterému bratr Šolc zůstal celý život věrný, a s nímž je spojen mnohými pouty, jak bylo zřetelné např. i z jím sestaveného průvodce ke skalám na Kalichu a okolí.

V knížce se proplétají postřehy a příběhy z nejrůznějšího prostředí. Kdo bratra Ivana zná, toho neudiví

vzpomínky z muzicírování, z přírodovědných toulek, z okruhu radioamatérů, hvězdářství, postřehy z geologie, církevních dějin - a mohli bychom jmenovat dál. Povrchní divák by se mohl domnívat, že má co do činění s osobností renesančně košatou, či s člověkem přelétavých zájmů. Opak je však pravdou: Bratr Šolc je vytrvale zaměřen na jediný cíl (i když o něm tak často nemluví): na Krista a jeho svět. Tento příklon mu pak otevírá přátelsky starostlivý pohled na všechno, co jej obklopuje, z čeho se může radovat a čím může přinášet radost a užitek i druhým.

Ačkoliv osobně nemám k turnovsku žádný bližší vztah, toto dílko jsem si několikrát přečetl pro dobrou pohodu. I když mnohé popisované věci jsou obyčejné, jsou prozářeny upřímnou dobrotou a laskavou radostností. V tom mi velice připomínají mého oblíbeného pišícího veterináře Jamese Herriota. Lepší vysvědčení autorovi nemohu dát.

- a pro prázdninové čtení otiskujeme jednu vzpomínku, která má co do činění také s prázdninami. Jistě neuškodí si připomenout, v čem jsme žili ještě před 15 lety:

Síla víry

Měli jsme dost velkou partu amatérů vysílačů, převážně děti a mládež. Tato skupina navazovala na tradici Pavla Homoly z Turnova, o kterém jsme již vyprávěli. Kdybyste chtěli tu skupinu jeho následovníků vidět, najděte si časopis Amatérské radio č.3, ročník 1980, kde na zadní straně obálky je část děvčat (bylo to číslo ke Dni žen).

Tito lidé pořádali každé léto plavecký tábor pro děti. Ale všechno to patřilo ke Svazarmu, jemuž organizačně radioamatéři podléhali.

Jeden takový plavecký tábor vedl v roce 1985 Radek Nejedly v Ujkovicích. Spalo se ve stodole, sami si vařili, plavalo se v rybníku

Borečáku. Radioamatéři z Malé Skály, to byla současně křesťanská skupinka. Jde to dohromady. Staré radioamatérské heslo je: Krátké vlny spojují národy světa. Čili je v tom dobrý křesťanský prvek vztahu k bližnímu. Není divu, že se večer v tom táboře při ohýnku zpívaly křesťanské písničky a v neděli se šlo do kostela. Někomu to vadilo a udal to. Začala se stahovat síť na zločince. Vyšetřování, výsledky, nakonec zasedání poroty za účasti vyšších orgánů. Byla při tom angažována i pražská tajná policie. Vyloučení všech ze Svazarmu, zabavení vysílačů, odebrání vysílačích koncesí. Hlášení do škol a podniků na provinilce. Proces, jak se patří. I ten vysílač, který dostala naše děvčata za dobré výsledky, byl zabaven.

Přelíčení ve Svazarmu na Malé Skále. - Místní starší svazarmovci mají strach, klopi oči a také se stydí. Padají těžká obvinění, křesťanské prvky jsou v přímém protikladu s předepsanou ateistickou výchovou. Je to tedy zločin v citlivém místě totalitní morálky. V soudní místnosti vládne dusivý strach. V tom se hlásí jedna dívka o slovo. Je jí uděleno, čeká se asi omluva, vysvětlení. Ale ona jasně prohlásí: „Mluvim za nás za všechny. Kristus je pro nás nesrovnatelně víc než Svazarm.“

Bylo to osvobozující slovo. Napětí zmizelo jako zápach po čertovi. Hlavy bojácných se kloní ještě níž, hlavy obžalovaných se zvedají. Přelíčení se končí jaksi rozpačitě. Rozsudky platí, ale předseda z Jablonce mi tajně šeptá, že ten proces byl uměle vykonstruovaný. Prý na tom měli zájem vyšší páni.

Jen předseda z Malé Skály Václav Pavlát si zachoval pevnou páteř. Nehlasoval pro rozsudek s ostatními a dal soudcům pocítit, že je na naší straně. Budiž mu za to dík in memoriam.

Přes své odsouzení měli obžalovaní pocit, že to vlastně vyhráli. Protože šel s nimi Pán.

B. Kejř

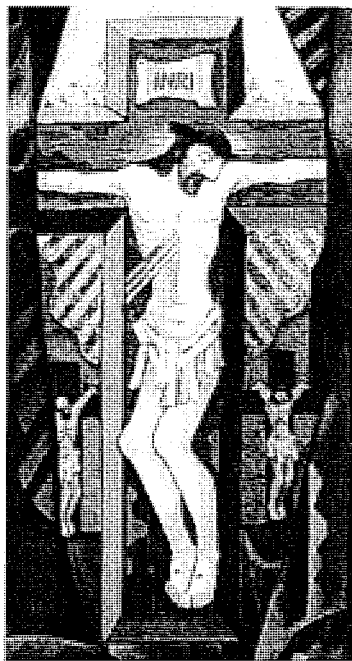
Obrazy

Mimořádné setkání se konalo ve vinohradském sboru ČCE navečer velikonoční neděle. Celé přízemí rozlehlého kostela bylo skutečně nebývale naplněné. Odhadem 400 účastníků se, navzdory lákavému slunečnému počasí, prodlouženému vikendu a přeci jen bohatšímu velikonočnímu programu v jednotlivých sborech, dostavilo k zvláštní příležitosti: Apokalypse, čili Odhalení 5 rozsáhlých obrazů, které jsou vkomponovány na přední stěnu místního kostela.

Není pochyb, že značnou část přítomných tvořili přátelé a příznivci autora, bratra **Miroslava Rady**, pilného tvůrce, u něhož není náhodou, že se s jeho výtvarnými díly setkáváme v církevním prostředí - s inspirujícími obrazy (modlitebna u metodistů v Ječné a na dalších místech), nebo s ilustracemi, které však mnohdy předávají svou vlastní zvěst (např. v oblíbených „dětských“ zpěvníčkách Buď tobě sláva). Není sporu, že Miroslav Rada oslovil svým uměním zástupce všech současných generací. Připouštíme, že někteří dávají přednost jiným stylům, jiným rukopisům... Pociťuji ovšem, že otázka nezněla a nezní: RADA ano či ne? Ale OBRAZY ano či ne?

Již z pozvánky, ale i z některých proslav bylo lze tušit, že mezi prvním nápadem umístit do kostela obrazy a posléze jeho schválením uběhlo mnoho vody.... Za vinohradským sborem jsou zřejmá dlouhá léta nesnadného rozmyšlení, diskusí a rozhodování, avšak ani v této době patrně nejsou všichni jeho členové s rozhodnutím zcela srozuměni. Ve svém krátkém proslavu dojatý umělec přiznal, že šlo o dlouhý proces. Pověděl: „Vím, že to není snadné v reformačním evangelickém kostele vypěšit obrazy a přijmout je... Vím, že někteří nejsou touto

skutečností nadšeni. Věřím v jejich tolerantnost“. Ve skvostném katalogu poodhalil M. Rada, že obrazy pro tento kostel maloval s velikou radostí a láskou: „Nebylo pro mne zanedbatelné, že tyto obrazy jsem maloval pro sbor, v němž jsem vyrůstal a mohu říci i prožil nejdůležitější léta svého života, totiž v období dorostu a ve sdružení mládeže. V době druhé světové války, za německé

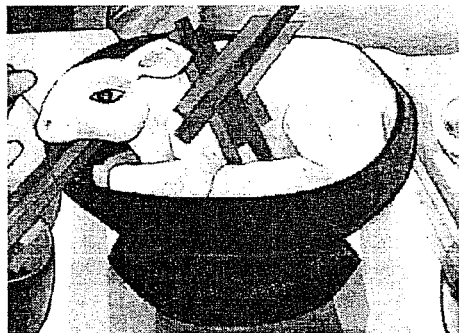
okupace, jsem si v tomto sboru formoval a prohluboval svoji víru, hledal její smysl a důsledky v životě křesťana; v životě svém i svých bližních. Mám tudíž pochopitelně k tomuto sboru i silný citový vztah. Nechtěl bych zde podrobně popisovat tyto obrazy, které jsou seřazeny do pětidílného cyklu. Ony mluví svou vlastní výtvarnou řečí. Pokusím se ale spíš poodkrýt poselství víry, naděje a lásky, které jsem v nich chtěl předat vinohradskému sboru. Měly by být

svědectvím o touze žít s Pánem Bohem v pravdě a naději. Měly by být připomínkou naší nedokonalosti, našeho tápání, naší nespolehlivosti, naší nedůvěry. Přesto přese všechno jsou plné doufání, že Pán Bůh je milostivým a milujícím otcem, že se k nám přes všechny nedostatky přiznává a odpouští nám je...

Uprostřed pětidílného cyklu je rozměrem největší obraz a také nejvýznamnější. Je nazván „Druhý příchod“ (Radovo snad nejčastější téma). Spojuje Ježíšův vjezd do Jeruzaléma, aby byl ukřižován, s jeho přicházením do společenství církve a upozorňuje i na Ježíšův očekávaný druhý příchod na konci časů.

Na levé straně jsou výjevy ze Starého zákona „Mojžiš“ a „Pláč Jeremiášův“. Na pravo postupují „Jedni druhých břemena neste“ a „Lazare, pojď ven“.

Mezi jinými proslovy bylo možno i slyšet „svědectví“ ze 2 sborů v německém Bielefeldu, v jejichž kostelech jsou rovněž

Radovy obrazy. Také zde byly určité obtíže s umístěním obrazů do interiérů kostelů... „ale během uplynulých 10 let tyto hlasy zmlkly.“ Řečník charakterizoval Radovy obrazy jako „nikdy nekončící kázání... zůstávají v očích a nabízí jinou podobu toho, co je zvěstováno“.

Radovy obrazy opravdu vynikají theologickou promyšleností a bohatým

vnitřním poselstvím. Ze složitě komponovaného pozadí vystupuje směrem k pozorovateli ústřední postava podobenství. Všechny ostatní zmenšeně znázorněné děje (po způsobu středověkého malířství) se však k ní vztahují. Právě tam, v těch minipříbězích a v jejich navázání na hlavní postavu, na hlavní myšlenku, vzniká největší prostor pro divákovu představivost, tam je možné vyčíst a domyslit skutečně mnohé. Hlavní postavy si v umocněné perspektivě vyšlapují přímo až k nám, jako by chtěly překlenout prostor mezi obrazovou deskou a naším zabarikádovaným Já. Co znázorňuje cyklus Radových obrazů (a potažmo celá biblická zvěst), to se nás přece také týká, to nás chce oslovit a zároveň očekává i naši odpověď.

Jak jsem ovšem naznačil, stěžejní v tomto případě není otázka výtvarného pojetí, ale náš postoj k obrazům v bohoslužebném prostoru obecně, navíc k obrazům figurálním, které se stávají - v obvykle prostých (až šedivě nudných) protestantských kostelech a modlitebnách - naprosto dominantním prvkem, zvláště, jsou-li velkoplošné, výrazně barevné, poutavé i kombinací technik, jako je tomu v tomto případě. Není možné je ignorovat, není možné pokoušet se nevšímat si jich. Jsou nějaké důvody, proč by nám mohly vadit?

Domnívám se, že naše výhrady nevyplývají z mnohasetleté „obrazoborecké“ tradice. Obraz či socha nemají větší šanci stát se nám modlou než cokoliv jiného. Chápeme, že zákaz „zobrazovat“ míří k hlubší, niternější rovině.

Také si myslím, že určitá zdrženlivost vůči zavádění výtvarného zvěstování není podněcována klikou kazatelů, kteří by se bránili svěznější (a dozajista sličnější) konkurenci.

Podle mého mínění vycházejí podstatnější výhrady ze dvou pohledů:

Bývá v evangelických kostelech příležitost přijít v jiný čas, než když jsou bohoslužby, v tichu posedět, hledět, meditovat? Bývá v evangelických bohoslužbách chvíle pro vnitřní ztišení, aniž by se zrovna nic nedělo a my mohli třeba právě podněty z obrazů využít např. k rozjímání nad Božím majestátem, nad svou ztraceností, nad Kristovou přívětivostí, nad svým křesťanským posláním? Kdy jindy bude shromážděný sbor vidět či slyšet „kázání obrazů“ než tehdy, když se právě bude číst z bible, kázat, modlit, společně zpívat? Nebude ohrožen společenstevní rozměr bohoslužeb? Proč se pak případně spokojovat pouze s obrazy? Vzdýt stejně tak by se „multimediálně“ mohly po celou dobu bohoslužeb z reproduktorů řinout např. Bachovy chorálové přede hry....

A moje druhá pochybnost: církve si vždy uvědomovala, že je potřeba vzájemné korekce. Už první anglický překlad bible, tzv. King James Version, byl určen ke čtení v církvi, nikoliv k individuálnímu přístupu... I od té doby se mnohé změnilo, nicméně dodnes zůstávají každý výklad, kázání, modlitba, svědectví, písně... vystaveny posuzování, zda odpovídají biblické zvěsti, zda nevedou mimo či dál, než přísluší. Nevadí nám, jaké kázání kdo z obrazů vyčte a čím se nechá formovat, hlavně když přece jen nějaké poselství objeví?! Obávám se, že s nárůstem náboženskosti a duchovnosti všelijakých směrů bychom neměli pouštět ze zřetele mantinely biblického svědectví.

Pokusil jsem se vyslovit dvě pocítované námitky proti obrazům v kostele. Uvědomuji si současně i jejich mnohé klady. Snad se nakonec sluší povědět: Bez zlého úmyslu máme co vinohradskému sboru závidět: jak samotné Radovy obrazy, tak dlouholetý zápas o ně, který jistě všem zainteresovaným pomohl formulovat svá

pro i proti a odkrývat samotné základy křesťanské víry i reformační zbožnosti. Všem návštěvníkům vinohradského kostela pak přejme, aby jim zmiňovaná díla dobře posloužila.

Bohumil Kejíř

černobílé reprodukce (detaily z obrazů M. Rady) jsou převzaty z vkusného katalogu „Cyklus obrazů pro Vinohradský sbor ČCE“ se svolením autora

V nakladatelství **ARCHA** vychází básnická sbírka Miroslava Matouše **ÚNIK Z BABYLONU**. V předmluvě o ní píše profesor evangelické teologické fakulty Jan Heller:

„Jak lze dnešní Babylon kolem nás a často i v nás poznat? To nám ukazuje pozoruhodná básnická sbírka Miroslava Matouše, která v hutných a hlubokých verších, v podobě strohých aforismů, opřená o vybraná místa Písma a přiléhavé výroky světových osobností, ukazuje, jak se duchovní Babylon vtírá do celé lidské společnosti, a co je třeba činit proti tomu.“

Několik ukázek:

Překlenutí dalek mezi kontinenty
umožnilo mnohonásobné,
nebývale rozsáhlé,
celosvětové nedorozumění.

Většina dialogů mezi lidmi jsou monology,
které se navzájem míjejí.

Leo Suenens

Jejich řeč se zmátla
a přestali si navzájem rozumět.

1. Možžšova 11,7

Veliké množství léků musí se vymýšlet,
ne aby lidstvo bylo uzdraveno,
ale aby při zachování smrtelné choroby
zůstalo naživu.

Pamatuj na smrt svou
a zaženeš zlé, nečisté myšlení,
hřích i žádost zlou.

Jan Blahoslav

Od této nemoci nemohou pomoci lékaři,
ale jen Bůh.

1. Paralipomenon 16,22

♦♦♦♦♦

I odlehle šlépěje vyhynulých praještěrů
mohou dovést prozíravého stopaře
k tajným otiskům,
které všude zanechává živý přítomný Bůh.

Je nemožné porozumět vzniku života
bez Tvůrce.

Henri André Becquerel

On, neviditelný, dá se poznat rozumem
z toho, co stvořil.

Římanům 1,20

Knižku ve sličné vazbě provází třemi
ilustracemi Jana Wienerová.

čtenáři čtou... a píší

Smysl našeho zvěstování

Přistupuji-li k tomuto tématu, nemohu nevzpomenout bratra Dr. Borise Uhra. V březnu tomu bylo 7 let, kdy odešel z tohoto světa, kterému se snažil rozumět, ne snad, aby se s ním ztotožnil, ale aby se v duchu Komenského zamýšlel nad možnostmi jeho nápravy. V polovině osmdesátých let inicioval v pražském sboru cyklus diskusních večerů na téma „Svět, ve kterém žijeme“. Názory na zařazení této problematiky nebyly jednoznačné: naším úkolem je přece zvěstování evangelia, to je radostné zvěsti o Spasiteli a odpuštění, zvěsti plné naděje, zatímco úvahy o světě jsou všechno jiné než radostné a nadějeplné. V naší mluvě znamená svět souhrn všech negativních projevů člověčenství - nelásky, nenávisti, pychy, chamtivosti, smyslnosti... slovy všeho, co nazýváme hříchem. Mluvíme o světě s určitým despektem a povýšeností, jako bychom my sami žili v nějakém jiném časoprostoru a odtud pozorovali, kritizovali a odsuzovali. Svět je však jen jeden, vejde se do něj jak zlo, tak dobro, jak světlo, tak tma. I my jsme jeho součástí, v něm

žijeme a v něm budeme žít, dokud budeme dýchat. Že je plný hříchu, je i naše vina. Hřích je abstrakce, konkretizuje se prostřednictvím člověka. Kdyby mu to člověk neumoznil, neuplatnil by se. A do tohoto světa, plného hříchu, byl poslán Ježíš. Ne aby ho zatratil, ale aby ho očistil a vykoupil, aby člověka naučil rozeznávat světlo od tmy, dobro od zla, aby mu svým životem ukazoval cestu ze tmy do světla, ze smrti do života. A pro nás, kteří jsme v Něj uvěřili, zanechal odkaz: touto cestou jít, a tuto cestu ukazovat jiným. Věděl, že to nebude snadné, ale nabízí svou pomoc. Chceme-li ten úkol - s jeho pomocí, protože bez ní to nejde - plnit, musíme my sami nejprve činit pokání: přiznat si, že jsme světem kontaminováni více, než si uvědomujeme, než jsme ochotni připustit. Jinak nemůžeme dál. Teprve pak, plni pokory, smíme přistoupit ke zvěstování evangelia. Pak však také poznáme, jak málo jsme pro to připraveni, teprve pak si uvědomíme, jak málo rozumíme světu, kterému chceme zvěstovat. A při tom je tak bytostně důležité mu rozumět, má-li mít naše konání naději na úspěch! My nerozumíme světu, svět nerozumí nám. Mluvíme

každý jinou řečí: v rovině verbální komunikace užíváme jiný slovník, v rovině filozofické vyznáváme jiný žebříček životních hodnot. Pak je tu ještě ta rovina, z níž ten hodnotový žebříček vyrůstá: víra. Buď víra v člověka, vědu, zákony trhu, nebo víra v Boha a jeho dokonalý řád. V této rovině nelze lidsky komunikovat, nelze argumentovat, zde se lze jen neplodně přít. Lépe je modlit se a doufat v Boží zásah. Nám nezbyvá než komunikace se světem na filozofické rovině a svědectví vlastním životem. Je však na nás, abychom hledali řeč pro svět srozumitelnou, od světa takovou vstřícnou snahu očekávat nemůžeme. Ten si žije svým životem podle svých zákonů, jaké mu právě vyhovují, a naše zvěstování ho nezajímá. Vůbec netuší, že bez Boha nemá život perspektivu ani pro jedince, ani pro celé lidstvo. Sdělovat tuto skutečnost při každé vhodné příležitosti je pravým smyslem našeho zvěstování. Je to odpověď na otázku „proč“, „proč máme zvěstovat“ a současně na otázku „co máme zvěstovat“. Kdysi jsme na toto téma debatovali v kroužku bývalých sdruženců. Zdánlivě jednoznačné téma nenašlo jednoznačnou odpověď, zůstali jsme na obecné formulaci, že „smysl našeho zvěstování je Ježíš Ukřižovaný“. Všichni jsme věděli, co touto zkratkou rozumíme, ale je to asi tak, jako když se v dnešním světě řekne, že principem parního stroje je využití energie vodní páry. Zůstává jen otázkou, jak tomu výroku rozumět ten, komu byl adresován, a proč byl vůbec vysloven. Erudovaný inženýr ví zcela přesně, co je principem parního stroje, to mu nemusí nikdo říkat, navíc zná mnohé detaily, potřebné k tomu, aby takový stroj pracoval. Dnešnímu civilizovanému člověku je jeho princip i funkce znám, ale detaily ho nezajímají. Spíše vás poučí, že tento stroj už patří do muzea. Ovšem domorodec z nejzapadlejšího kouta australského buše bude na takový stroj hledět jako na zázrak a jeho princip, funkce a účel mu budou zcela nepochopitelné, i když se mu pokusíme vysvětlit slova „energie a princip“. Ke každému z těch tří skupin musíme mluvit jiným jazykem a na jiné vědomostní úrovni, chceme-li mu sdělit něco přínosného. Tak je to i s naším zvěstováním. Existuje více úrovní, v nichž se uskutečňuje, v každé z nich na jiném stupni vědomostí a zasvěcenosti, za jiným účelem a s jiným posláním, v každé z nich a mezi nimi jinou formou a jiným jazykem, záleží na tom kdy a za jakých okolností.

Jinak mluví teologové na fakultě, jinak kazatelé na konferencích a jinak ve shromáždění věřících, jinak bratři a sestry ve sboru mezi sebou a jinak se svými ateistickými spolubližními. Jinak také mluví církve se světem a jinak ke světu. Obsah, forma i jazyk zvěstování musí tedy odpovídat schématu: kdo - komu - co - kdy - kde - jak - proč. Jsou to složité interakce vzájemně provázaných a podmíněných parametrů, které zasahují do duchovní, sociální a intelektuální oblasti jednotlivce a jeho okolí, obce, státu, světa. Uvažujeme-li o zvěstování z hlediska jednotlivce, jsou ovšem řeči o obci, státu, světě, nepřiměřeně nadnesené. To jen několik výjimečných jedinců je schopno oslovit i vzdálenější okruhy, než jen své nejbližší okolí. Nebojme se však i jako jednotlivci domýšlet problémy z tohoto širšího pohledu a formulovat své postoje. Říkáme-li někdy „církve by měla“, měli bychom raději říkat „my bychom měli, já bych měl...“ Vždyť co je církev, když ne „také my“, když ne „taky já“? Konkrétních námětů k zamyšlení je víc než dost, jenom třeba z vědecké oblasti: informační exploze, genové inženýrství, klonování, vývoj metod k ovládnutí mozkové činnosti na dálku... Každá lidská činnost má vedle viditelných výsledků i skryté následky, které se projeví zítřka, pozítří, po několika generacích, které mohou být velmi nebezpečné, a které někdy lze, někdy nelze předvídat, někdy jen intuitivně tušit. Neměli bychom se i k takovým věcem vyslovovat? I to je svým způsobem součástí našeho zvěstování, odhalovat negativní důsledky lidské činnosti, jejich zjevné i skryté kořeny a jejich prapůvod v nerespektování Božího řádu. Abychom mohli zasvěceně mluvit, musíme se mnohému učit a mnohému více než povrchně rozumět. Vzdělávejme se proto i v těchto věcech přednáškami, četbou, poučujme se navzájem, mluvěme o těchto věcech mezi sebou i s ostatními. Jistěže to není pro nás to nejpodstatnější, ale dotýká se nás to více, než si myslíme. Svět stále více přivírá dveře kostelů a modliteben, aby utlumil hlasy, které nechce slyšet. My jistě svět nenapravíme, ale žádný hlas není zbytečný. Vzpomeňme na bratry ze staré Jednoty, kteří vešli do dějin Evropy jako nositelé Světla. Přihlasme se k jejich odkazu nejen slovně!

Ladislav Müller

Komu náleží země?

Podle informací, které nás denně zahrnují, se zdá být zjevné, že země patří lidstvu. Neboť kdo jiný může vlastnit zemi nežli ten, kdo s ní zachází, používá ji a přetváří podle svých představ a plánů? Nicméně je zároveň jasné, že ty představy a plány jsou velice rozdílné, že zemi v nejširším smyslu využívají jedni proti druhým a to nejen k jejich, ale i vlastní škodě: v posledním promítnutí ke škodě celé země, celého světa.

Je zřejmé, že země trpí pod velice nepravým panováním lidstva jako celku. Komu tedy po právu náleží země i celý svět?

„Tvůrci náleží země, a co ji plní, svět a kdo v něm přebývají.“ „Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vši zemi!“, „Bože můj, velebnost a krásu jsi oblékl. Přiděls se světem jako rouchem, roztáhlš nebesa jako koberec.“

Tak můžeme číst v knize žalmů. Všimněme si, že se tu píše o krásě stvoření, které Bůh oděl vlastní krásou. Sám Ježíš se vyslovil takto: „Pozorujte polní lilie, jak rostou: nepracují, nepředou, ale pravím vám: Ani Šalamoun v celé své nádheře nebyl oděn jako jedna z nich.“

Z uvedených veršů vyplývá, že Boží je všechno: nebesa, země, stvoření neživé i živé, my sami. A také, že co učinil Bůh, je krásné: celý svět je jeho umělecké dílo. Ten, kdo to ví, dovede vnímat tuto krásu daleko hlouběji nežli ten, kdo to neví nebo dokonce nechce vědět.

Je doba dovolených. V době před třemi sty lety, kdy se na dovolenou nejezdilo ani nelétalo a kdy nebyly žádné cestovní kanceláře s lákavými nabídkami zájezdů pobytových a poznávacích, napsal básník Angelus Silesius ve svém „Cherubském poutníkoví“ cosi pozoruhodného:

*Kdo všechno scestoval a všechno vidět chtěl
a Boha nepotkal, ten pranic neviděl.*

A ještě:

*Věz, není kamínek či otvůrek tak malý,
aby se vědoucí v něm s Tvůrcem nesetkali.*

Není v těchto verších obsažena tatáž myšlenka jako v žalmech?

Básník napsal ve zmíněné sbírce i ponaučení pro nás, kdo k výjezdu do jiných států nutně potřebujeme cestovní pas:

*Jen heslo „Láska“ hled si pamatovat, sice,
až půjdeš do nebe, nemůžeš přes hranice.*

300. výročí narození M. L. Zinzendorfa a E. D. von Reuss

Jednota bratrská slaví v tomto roce také své „velké jubileum“. Proto jsme se rozhodli seznámit Vás v této zvláštní příloze, která bude vycházet v každém letošním čísle, s životem těch, kteří stáli na počátku obnovení naší církve.

Zinzendorf a Moravané

(dokončení)

Pionýři světové misie

Moravští přistěhovalci našli nové domovy. Přece se však mnozí z nich zase neusadili. Ochranov vyvíjel silnou dynamiku směrem ven. Osada vysílala posly ke spřáteleným skupinám v různých zemích Evropy. Především to ale byla misie k nekřesťanům v zámořských zemích, která se podivuhodnou měrou rozšiřovala. Šli do Karibiku za otroky z Afriky, k původním obyvatelům Grónska a jihoafrické kapské oblasti, právě tak k severoamerickým Indiánům, aby s nimi žili a přinesli jim svědectví o Kristu. Ještě za Zinzendorfova života to bylo více než sto mužů a žen, kteří žili jako vyslanci v zámoří. Velký podíl na tom měli Moravané.

Z exulantů z moravského Kravařska, především suchdolských, vydala se na misi více než stovka mužů a žen.

Můžeme zde jmenovat jen několik z nich. Patří k nim *David Zeisberger*, apoštol Indiánů, mezi nimiž prožil desítky let. Tesař *David Nitschmann*, jeden ze dvou prvních misionářů, se později stal prvním biskupem obnovené Jednoty bratrské. Jiný David Nitschmann, původem tkadlec, zahájil misijní pokus na Cejlonu a patřil po mnoho let k nejbližším Zinzendorfovým spolupracovníkům a průvodcům. V životopise *Christiana Davida*, jenž postavil v Ochranově první dům, nalezneme vedle různých oblastí Německa následující země, v nichž působil jako správce a obecní sedlák: Grónsko, Švýcarsko, Holandsko, Pobaltí, Pennsylvánie. *Anna Gold* provázela lékaře *Kriegelsteina*, svého muže, do Estonska a Ruska a zůstala mu nablízku, když byl dvanáct let s dalšími dvěma zajatci vězněn v petrohradské pevnosti a nakonec v Kazani na Volze upálen. Po jeho smrti se vrátila do Německa, v následujících letech přijala další úkoly ve sborech v Holandsku, Anglii a Kuronsku (Pobaltí).

Zinzendorf věděl, že bez smělosti a

odhodlanosti Moravanů by velká část misijních podniků nebyla uskutečněna. Polovina z prvních asi dvaceti do Karibiku vyslaných lidí již po roce podlehla tropickým nemocem. O pár let později vykonal Zinzendorf inspekční cestu, jsa provázen dvěma manželskými páry z Moravy. Před přistáním na

choval uskutku otcovsky, mohla jsem mu upřímně vyprávět o všech svých prožitcích."⁶ Hraběnka zaznamenala, že její obývací pokoj se od rána do večera zřídka kdy vyprázdnil. Byla mnohými ctěna jako matka, „*nejen to, že se o mnohé starala, ale i její moudré pochopení, její účastné srdce, ucho, otevřené pro trápení každého člověka,*"⁷ jí přinesly tuto důvěru.

David Zeisberger

Ostrově sv. Tomáše se otázal: „*Co však, jestli naši bratři již nejsou na živu a nikdo není hotov k dílu?*“ Georg Weber odpověděl: „*Nu, potom jsme tu my*“. „*Gens aeterna, tihle Moravané! - Nesmrtelný národ!*“ zvolal Zinzendorf.⁵

Exulanti věděli, za jak mnoho hraběti a hraběnce Zinzendorfovým vděčí. Ve zprávách o životních údelech je často zmiňováno, jak byli po strastech útěku, vybaveni pouze malými cestovními zavazadly, v Ochranově a Berthelsdorfu láskyplně přijímáni. Dostalo se jim nejpotřebnějších věcí a co možná nejdříve i práce, aby se o sebe mohli postarat sami. Neméně podstatné bylo, že se mohli svěřovat v duševních nouzích a otázkách víry. Anna Kriegelsteinová píše: „*Hrabě se ke mně*

Moravská církev

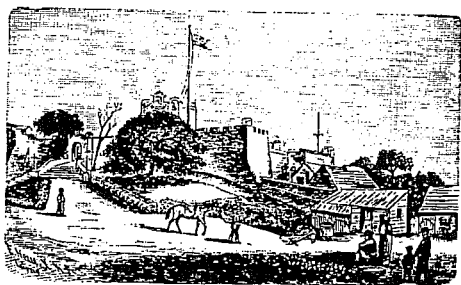
V jedné řeči z roku 1746 říká Zinzendorf říká⁸, že ve „*věci Moravské církve*“ by si Vykupitel nemohl povolat nikoho nepohodlnějšího a neobratnějšího než právě jeho. Nevzpomíná si, že by do onoho roku 1724 kdy něco slyšel o Moravské církvi. Církev bratří prý nerozlišoval od husitů a domníval se, že vymřeli. Teprve v roce 1727 poprvé četl Komenského dějiny staré Jednoty bratrské, nově vydané v Halle. Že na sebe někteří z ochranovských přistěhovalců pohlíželi jako na legitimní dědice této církve, se mu vůbec nelíbilo. „*Snad víte, že první hnutí, které to vyvolalo v mém nitru, nebylo zrovna přívětivé.*“ Vzpomíná na „*velkou disputaci*“ mezi ním a zástupci Moravanů, kteří „*na mě tenkrát pohlíželi jako na osobu, která stojí v cestě Spasiteli v jeho záměrech; a to nikoli skrytě, nýbrž nejednou v přítomnosti vás všech.*“ Konečně však nahlédl, že se musí podvolit. Sám Spasitel, nejenom pár svěhlavých běženců, tím zjevně cosi zamýšlí, že chce obnovit Jednotu bratrskou, nejstarší sestru evangeliků.

Opravdu se v Zinzendorfově pohledu ukazují velké proměny. Nikdy

nechtěl, aby zaniklo spojení s luterskou církví a jejím vyznáním. Výtku separatismu ustavičně z přesvědčení odmítal. Že ale to byli „moravští církevní lidé“, kteří vedli v Ochranově a poté především v misii, uznal za Boží řízení.

Rozhodující obrat přineslo setkání s Danielem Ernstem Jablonským (narozen 1660), vnukem Jana Amose Komenského. Jablonský byl vrchním dvorským reformovaným kazatelem v Berlíně na pruském královském dvoře. Předtím působil v Lešně ve Velkopolsku a ve východopruském Královci. Už roku 1699 přijal v Lešně biskupský úřad Jednoty bratrské, jenž se v exilu předával dále. Žily tu ještě existující sbory Jednoty v unii s reformovanými. 1729 započala korespondence mezi Jablonským a Zinzendorfem. Jeden se dotazoval na vývoj v Ochranově, druhý prosil o přesnější zprávu ohledně řádů staré Jednoty bratrské. Z Jablonského dopisů je zřejmá láska k církvi, z níž pocházel. *„Tato církev vytrvává ještě v naději, že ji Bůh ve své neuvěřitelné dobrotě nadále zachová a dle zalíbení svého rozšíří. Moji předkové se v ní narodili, zplodili mě v polském exilu, jsem v téže církvi vychován a lásku k ní jsem sál s mateřským mlékem.“*⁹ Když se od roku 1732 vypravovali misionáři z Ochranova do různých koutů světa, vyvstala brzy otázka po jejich legitimaci u ostatních církví a státních úřadů, především pro křest a vysluhování Večeře Páně. I osloven Jablonský, zda je hotov, udělit biskupské svěcení jednomu z misionářů. Po poradě se spoluseniorem ve Velkopolsku, Christianem Sitkoviem, a pruským králem rád dal svůj souhlas. Se dvěma teprve nedávno do Berlína

dorazivšími českými exulanty jako svědky, v úzkém kruhu v Jablonského bytě bylo 13. března 1735 vzkládáním rukou uděleno požehnání moravskému misionáři Davidu Nitschmannovi. Tento úřad byl míněn k předávání ordinace na zahraniční moravské sbory, tedy pro zámorí. V průběhu doby byl zaveden i v evropských dceřiných sborech ochranovských jako ordinační úřad Jednoty bratrské. V ohlédnutí zpět (1745) říká Zinzendorf, že na jednu stranu *„setruvačnick Moravské církve“* nadělal kopu starostí a námahy *„a ještě dělá.“* Na stranu druhou *„nám přece přinesl velký prospěch, ve věci Spasitelově pomáhal věrně“*.¹⁰ Tak může pohlížet na vývoj, který dospěl až ke vzniku samostatné církve, uznané i světskou mocí, jako na Boží vedení. Že Moravská církev dnes obstává jako živá

vězení na Ostrově sv. Tomáše, jehož kobky navštívilo několik misionářů

mezinárodních církví v Africe a Karibiku, v Severní Americe a Evropě, za to vděčí nejen moravským utečencům pro víru. Že je vědomě otevřenou ekumenickou církví, můžeme ještě dnes připsat za zásluhu hraběti Zinzendorfovi.

Theo Gill, Ep.fr.
(překlad: Dáša Oupická)

Literatura:

Joseph Theodor Müller, Die ältesten Berichte Zinzendorfs über sein Leben, seine Unternehmungen und Herrnhuts Entstehen. (Nejstarší Zinzendorfovy zprávy o jeho životě, jeho podniky a vznik Ochranova.) Zeitschrift für Brüdergeschichte, roč. V až VII, Herrnhut 1911-1913 (ZBG)

Gerhard Reichel, Die Anfänge Herrnhuts (Počátky Ochranova), Herrnhut 1922

Hans-Christoph Hahn a Hellmut Reichel, Zinzendorf und die Herrnhuter Brüder (Zinzendorf a ochranovští bratři), Hamburg 1977 (Hahn/Reichel)

Poznámky:

⁵ Karl Müller, 200 Jahre Brüdermission 1. sv. Herrnhut 1931 str. 41

⁶ Životopis v Gemein-Nachrichten 1886 str. 163 ff

⁷ Ludwig Carl von Schrautenbach, Der Graf Zinzendorf und die Brüdergemeine seiner Zeit, Gnadau 1851, str. 528

⁸ 32 Homiliae oder Gemein-Reden 1744-1746, 26. Rede

⁹ Friedrich Ludwig Kölbing, Nachricht vom Anfange der bischöflichen Ordination in der erneuerten evangelischen Brüderkirche, Gnadau, str. 22

¹⁰ 32 Homiliae, 12. Rede

Nejen pro filatelisty

K 300. výročí narození Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa (26.5.1700) byla v Německu vydána 12.5.2000 příležitostná poštovní známka, čtyřbarevná, velikost 35x35 mm. Na razítku prvního dne je dobový vítězný Beránek, znak Jednoty bratrské.

Zvláštní je, že nebyl použit některý z portrétů hraběte, ale motiv z dobového obrazu, který představuje M. L. Zinzendorfa při setkání s hlavními indiánskými náčelníky Irokézů ze srpna 1742. (Herrnhut. Ursprung und Auftrag, 1972, obr. 25)

Misie Jednoty bratrské mezi severoamerickými Indiány začala v Georgii 1734-40, kde misionáři založili osadu Savanna. Byla konána misie mezi Indiány kmene Kriků a Čeroků. Politický neklid přiměl bratry odejít pod vedením P. Böhlera do Pensylvánie. Pensylvánská misie začala 1739 pod vedením misionáře Raucha.

V letech 1741-1743 byl v Americe také biskup M. L. Zinzendorf. K Indiánům podnikl tři cesty. V doprovodu své dcery Benigny a bratrů Böhlera a Martina navštívil v Tulpelhockenu zasedání šesti hlavních náčelníků irokézského svazu. Hovořil s nimi, získal jejich souhlas ke svobodnému kázání evangelia mezi všemi šesti irokézskými

národy. Dobový obraz - motiv na známce - ukazuje scénu, kdy Zinzendorf obdržel přes guvernérského tlumočníka a smířčího soudce Konráda Weisera na znamení uzavřené smlouvy o přátelství šňůru se 168 mušličkami, což představovalo jakýsi „glejt“ pro bezpečné cestování v irokézských oblastech (wampum). Zinzendorf toto „znamení přátelství“ předal pro použití dalším misionářům.

V Šekomeko (u Mohykanů) vykonal Zinzendorf velký počet křtů a ustanovil z tamních křesťanských Indiánů misijní pomocníky.

Třetí cesta směřovala k Šavanům a byla bez výsledku. Při ní byl Zinzendorf ohrožen i na životě.

Mnohé plody z úsilí misionářů byly zničeny francouzsko-anglickými boji a válkou za samostatnost 1775-83, z níž se rodily Spojené státy americké.

J. Polma

Erdmuth Dorothea - manželka M. L. Zinzendorfa

(dokončení)

Ústup do soukromého života

V době, kdy byl Zinzendorf v Americe (ale i před tím), měla Erdmuth vynikající a zároveň nejdůležitější postavení v Jednotě bratrské. Po manželově návratu ustupuje stále více do soukromého života. Také správu financí odevzdává do jiných rukou.

Manželé Zinzendorfovi bydlí v zámku Marienborn. V roce 1747 se stěhují do nové osady Herrnhaag, ležící zcela v jeho blízkosti. Ale v roce 1750 se musí Jednota této osady vzdát, protože to panovník nařídil. Erdmuth se stěhuje do Ochranova, zatímco Zinzendorf je už od konce roku 1748 v Londýně, kde téměř až do roku 1755 pracuje v anglické Jednotě bratrské.

Zinzendorf a jeho žena žijí tedy odděleně, nehledě na příležitostné návštěvy Erdmuth v Londýně. Zůstává otázkou, jaké byly důvody pro oddělený život manželů a pro Erdmuthin ústup ze všech úředních funkcí.

Jak bylo právě zmíněno, bylo to Zinzendorfovo vyhnanství a jeho velké cesty, které způsobily dlouhé doby odloučení. Přitom se kolem Mikuláše Ludvíka stejně jako kolem Erdmuth utvářely kroužky, skupiny sester a bratří, s nimiž hrabě, po případě hraběnka, zvláště úzce spolupracovali. Společný jim vždy byl cíl „manželských spřízněných myslí“, služba Jednotě bratrské a pro Boží království. V tom zůstali oba jednotní. V Zinzendorfově kroužku spolupracovníků hraje už mnoho let velkou roli Anna Nitschmannová, která se v roce 1730, jako docela mladá dívka, stala vedoucí sester a na níž Zinzendorf přenesl vedení sesterské duchovní péče. Anna Nitschmannová se časem stala jeho nejužší a nepostradatelnou spolupracovnicí, protože oblast duchovní péče v obcích se stává nejnaléhavějším Zinzendorfovým zájmem.

Erdmuth měla naproti tomu až do doby svého ústupu ze všech funkcí zcela jinou oblast úkolů, týkajících se

hospodářství a financí. Byla při tom obklopena i jinými spolupracovníky. Kromě toho byla ochranovskou vrchností. Místa a oblasti působení byly tedy u manželů rozdílné.

Jak dalece Erdmuth trpěla tím, že od roku 1743 žil Zinzendorf více v obecnství se svými spolupracovníky - později je skupina nazvána „dům učedníků“ - a že s Annou Nitschmannovou vedl více diskusí o duchovních věcech než s ní, je těžké říci. Ona se o tom nikdy nevyjádřila a s Annou Nitschmannovou, která žila dlouho v jejím domě, udržovala vždy dobré, přátelské vztahy.

Hlavním důvodem pro Erdmuthino „přání odejít od veškeré odpovědnosti“, jak to sama nazvala, bylo jistě její tělesné vyčerpání a chatrné zdraví. Není divu, že byla zcela vyčerpaná a unavená po 25 letech, naplněných těžkou prací při budování církve, po četných změnách míst a síly stravujících cestách i po 12 porodech.

Roku 1752 ji postihuje ještě těžká rána: jediný syn, Christian Renatus, který jí zůstal zachován vedle 3 dcer, umírá na plicní nemoc 28. května ve svých 25 letech v Londýně, kde pracoval se svým otcem. Erdmuth chtěla po zprávě o jeho onemocnění cestovat z Ochranova do Londýna, ale sama onemocněla. Když se může konečně vydat na cestu, je už příliš pozdě. Do Amersfortu, ležícího blízko Zeistu, jí přináší 10. června jeden bratr zprávu o jeho smrti. Ta na ni působí jako úder blesku. Přinesou ji do Zeistu, kde leží nemocná celé týdny, než může odcestovat do Londýna, aby spatřila hrob svého syna. Zůstává v Londýně 2 měsíce a vrací se v hluboké depresi do

Ochranova.

Poslední roky života

Zdá se, že smrt tohoto velmi milovaného syna zlomil hraběčinu odvalu k životu a vůli dále žít. „Mé chatrné tělíčko se chvěje a klesá velice“, píše Erdmuth do Londýna roku 1753.

Roku 1755 se Zinzendorf vrací z Londýna do Ochranova. Jeho vyhnanství bylo zrušeno již v roce 1747. Ale ke společnému životu hraběte a hraběnek Zinzendorfových už nedochází. Životní zvyklosti obou se příliš rozdělily. Zinzendorf se stěhuje se svým „domem učedníků“ do zámku v Berthelsdorfu, který mezitím dostal jméno „Bethel“. Hraběnka zůstává bydlet v Ochranově, kde je jako vrchnost milována, ctěna a všeobecně nazývána „mama“. Starala se, aby vesnice byla krásnější: Zakládaly se zahrady, živé ploty a stromořadí lip do Berthelsdorfu a nahoru ke hřbitovu na Hutbergu, které ještě dnes obdivujeme. „Mama“ bydlí v panském domě, v němž má svůj vkusně zařízený pokoj, místo, kde se shromažďují všichni, kdo potřebují radu nebo pomoc. Sem přicházeli bratři a sestry od časného rána do pozdního večera. Hraběnka umí dobře naslouchat, ale také zajímavě vyprávět, například o svých četných cestách. I když je k nim důvěrná, dbá jako vždy předtím na formu a určitý odstup. Její pohovka v rohu a stolek jsou vyhrazeny jen jí samé, nikdo by se ani neodvážil na ni usednout. Má stále velmi aristokratické způsoby, i když se snaží vyrovnat se sestrám, jimž se přizpůsobuje i v oblékání. Erdmuthin portrét z těchto let

ji ukazuje v ochranovském kroji s bílým čepečkem a modrou stužkou, která označuje její příslušnost k chóru vdaných žen.

V květnu 1756 je „mama“ viditelně stížena velkou únavou a slabostí. Jsou u ní její dcery a také jí blízké sestry, mezi nimi i švagrová Theodora von Reuss, která od smrti svého muže, Heinricha XXIX., žije v Ochanově. Erdmuth se účastní ještě zahájení synodu, který Zinzendorf koná v „Bethel“. Potom se ale stále více stupňuje její únava. Manžel ji navštívil 14. června a nečekal, že ji vidí naposledy. Ráno 19. června usíná navždy. Její zeť, Johannes von Watteville, přináší Zinzendorfovi tuto zprávu na synod v Berthelsdorfu.

Dne 25. června se koná hraběččin pohřeb za velké účasti okolní šlechty, dětí z internátních škol a všech bratří a sester celé obce. Zinzendorf se pohřbu neúčastní - jak to bylo v té době zvykem - ale tráví celý den sám v Hennersdorfu. Teprve po smrti své ženy si uvědomuje, co znamená její ztráta pro něj i pro Jednotu bratrskou. Právem si vyčítá, že si jí příliš málo vážil, zvláště v posledních letech a že jí zůstává mnoho dlužen. Později navrhuje nápis do náhrobního kamene, v němž ji jmenuje „kněžnou Boží mezi námi“ a „pěstounkou Jednoty“.

Rok po Erdmuthině smrti se Zinzendorf oženil se svou dlouholetou spolupracovnicí, Annou Nitschmannovou. Toto druhé manželství trvalo jen tři roky. Oba manželé zemřeli v květnu 1760.

Erdmuthin význam pro Zinzendorfa a Jednotu

bratrskou

Zinzendorf má naprosto pravdu, když říká jednou o Erdmuth: „Poznal jsem ze zkušenosti, že pomocnice, kterou mám, byla jediná ze všech, která se hodila k mému povolání“. A potom následuje nadšený chvalozpěv na její zdatnost a morální podporu.

Ona byla pro něj opravdu nepostradatelná, protože tvořila tichý, pevný protipól k jeho myšlenkové bohaté genialitě, ale často příliš velké představitivosti. Jednou v dopise psala, že je proti jeho „projektům, které se nedají provést a proti jeho vzdušným zámkům“. Erdmuth byla samostatně myslící a jednající osobnost, zcela rovnocenná svému manželovi. August Gottlieb Spangenberg o ní říká: „Nebyla stvořena, aby byla kopií, a jestliže svého muže ze srdce milovala a ctěla, přemýšlela o všech věcech sama velmi bystře, takže ji musel považovat za víc než sestru a přítelkyni“.

Erdmuth mohla tedy mít své vlastní mínění, svůj vlastní úsudek a za určitých okolností svého muže naléhavě odradit od jedné z jeho představ. Tak například roku 1743, kdy chtěl Zinzendorf složit zkoušku z teologie a vstoupit do duchovenského stavu. Tehdy mu předem řekla o všech problémech a těžkostech, které by pro něj z tohoto kroku vyplynuly (a který on potom přesto udělal). Na druhé straně je třeba říci, že Erdmuth upřímně uznávala kompetenci a plnou moc svého muže v otázkách teologie a vedení sboru a pohybovala se v této oblasti v jeho „vodách“, to znamená, že přebírala jeho myšlenkové bohatství. Při výstavbě

ochranovské osady viděla věci, které se mohly udělat a šťastnou rukou je učinila. Jak chytře hospodařila, to se teprve ukázalo, když se stáhla ze správy financí. Její nástupci a především Zinzendorf sám přijímali příliš bezstarostně úvěry a v 50. letech sklouzli do takové finanční krize, z níž se Jednota jen s obtížemi zotavovala. Během Zinzendorfova vyhnanství udržovala Erdmuth spojení mezi Ochranovem a „obcí poutníků“ a ve svých posledních letech života byla „mama Zinzendorfová“ matkou velké rodiny ochranovských bratří a sester.

Vedle všech těchto „vnějších“ prací, které Erdmuth pro Jednotu vykonávala - k tomu patří zastoupení hraběte ve vedení během jeho cesty do Ameriky - měla ve svém nenápadném a tichém působení význam, který se nedal podcenit. Je důležité vzpomenout její duchovní péči (konzultační práci) mezi sestrami, zvláště v prvních letech po založení osady. Především je nutné jmenovat písně, které napsala a z nichž bylo přes 60 přijato do ochranovského zpěvníku, který s dodatky vznikl v letech 1735-1741.

V těchto písních se stýká silná víra a důvěra v Pána Boha vzdor mnohým bolestným zkušenostem, které ji v životě provázely. Mysleme jen na ztrátu tak mnohých jejích dětí! „*Já klesám, skláním se a uctívám tě, Pane, ve tvých cestách, ty nebudeš přec strašný, ať mně co chceš uložíš...*“ tak básní po smrti svého syna Christiana Ludvíka na Ronnenburgu.

Erdmuth se musela učit podřizovat své silné chtění Boží vůli. V jejích písních nacházíme stále znova slova „tichost“ a „být tichá“. Mluví o tichosti před Bohem, dokonce i když někdy nemůže rozumět

jeho jednání. Jako Job, i ona říká po smrti svého syna Davida: „Ruku svou kladu na ústa svá“ (Job 39,34) „a chci být tichá“. Toto oněmění neznamená zahořknutí nebo rezignaci, nýbrž neotřesitelnou důvěru, která může z ruky Spasitele přijímat všechno, dobré i zlé. Tuto důvěru mohli bratři a sestry ve sboru zakoušet z Erdmuthina života a z jejích písní. Byla pro všechny z nich vzorem. „*V tichosti hledím na to, co On si přeje dělat.*

Jsem jista, že mě chce upotřebit, když mohu být užitečná, protože vím, že si přeje, abych se uzdravila - jsem tichá“.

Erika Geiger

(překlad: M. Ulrichová)

Slovo o autorce knihy *Erdmuth Dorothea von Zinzendorf*, „matka“ *Ochranovské Jednoty bratrské*.

Dr. Erika Geiger studovala klasickou filologii a germanistiku v letech 1957-1962 v Mnichově, Vídni a Tübingen. Vyučovala na Odborné vysoké škole Friedricha Oberlina v Mnichově. Od roku 1972 do 1998 vyučovala novozákonní řečtinu na Odborné vysoké škole pro náboženskou pedagogiku rovněž v Mnichově. V roce 1964 se provdala za Prof. Dr. Gottfrieda Geigera. Je matkou 3 dětí. Od roku 1993 spolupracuje v Zinzendorfském pracovním kruhu (pro vydávání Zinzendorfových děl) a je pověřena edicí řeckých textů.

S laskavým svolením autorky jsme na pokračování otiskovali překlad její přednášky.